

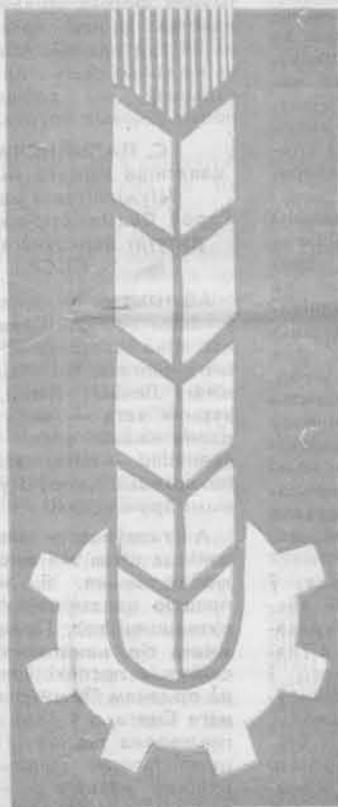
Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ
З СУАЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 46 (1104)
Лістапад 1969 г.
Год выдання 14-ы
Цана 2 кап.

Відповідальний за редакцію
Мінск ГСП «Беларусь»
Красноармейская 9

ЖЫВАТВОРНАЯ СІЛА КАЛГАСНАГА ЛАДУ

У зале пасяджэнняў з'езду.

Старшыня калгаса «Чырвоная Армія» Віцебскай вобласці М. КАЦ і начальнік Брэсцкага раённага ўпраўлення сельскай гаспадаркі М. СУШАНАŬ.

Звенявы па льну калгаса «Кастрычнік» Бешанковіцкага раёна А. ЦІХАНАŬ.

Загадчыца вытворчага ўчастка калгаса імя Войкава Лідскага раёна Я. КУДАШ.

Радасна, па-святочнаму прымала наша сталіца гаспадароў зямлі беларускай, яе нястомных і рулізых працаўнікоў, — дэлегатаў Трэцяга з'езду калгаснікаў Беларусі. У гонар іх палаў кумач сцягоў на плошчах, яркае святло ілюмінацыі залівала вуліцы. Як сваіх братоў, віталі хлебарабоў рабочыя заводаў, іх спрацаваныя рукі моцна паціскалі вучоныя.

12 і 13 лістапада ў Мінску адбыўся Трэці з'езд калгаснікаў рэспублікі. У ім прынялі ўдзел каля чатырох з палавінай тысяч пасланцоў вёскі. Для работы сталіца адала ім свой лепшы будынак — Палац спорту. Тут і вялася вялікая, грунтоўная размова аб праекце Прыкладнага Статута сельскагаспадарчай арцелі, аб сучасных праблемах, якімі жыве беларускае сялянства, аб перспектывах развіцця вёскі.

Пасля Другога Усесаюзнага з'езду калгаснікаў-ударнікаў, які адбыўся ў 1935 годзе, мінула, можна сказаць, цэлая эпоха. Цяжка нават параўнаць сяліна тых год і цяперашняга сельскага працаўніка, не было

ні той тэхнікі, якую маюць нашы сельскагаспадарчыя арцелі сёння, ні такой колькасці мінеральных угнаенняў не мелася, ні ўмення вырашчаць высокі ўраджай. А галоўнае — было такіх людзей, як сёння, — высокакваліфікаваных спецыялістаў, якія па-дзяржаўнаму гаспадарачы на зямлі.

У Звароце, які прынялі дэлегаты III з'езду калгаснікаў Беларусі да ўсіх працаўнікоў сельскай гаспадаркі рэспублікі, гаворыцца: «Веліч, маштабы нашых дасягненняў лепш пазнаюцца ў параўнанні з мінулым. Горкім, забітым, убогім было жыццё беларускага сяліна да Кастрычніцкай рэвалюцыі. Дзве трэці часткі ўсёй зямлі належалі памешчыкам і кулакам і толькі адна трэця частка — сялянам. Больш як дзесяць працэнтаў сялянскіх гаспадарак былі наогул беззямельныя».

Нашаму зарубежнаму чытачу, бадай, не варта прыгадваць пра тое, ШТО БЫЛО. Ён і сам добра ведае, бо перанёс на сваіх плячах цяжар непасильнай сялянскай працы, не раз

недаюдаў, апраўся як прыдзецца, цяпеў здэкі ад пана. Але пра тое, што стала на той самай зямлі, якая раней была падзелена межамі-кратамі, скажаць трэба. У Беларусі цяпер больш дзвюх тысяч калгасаў. І кожны з іх мае ў сярэднім 2,6 тысячы гектараў зямлі, больш як паўтары тысячы галяў жывёлы, дзесяткі трактараў, камбайнаў, аўтамабіляў.

Хіба такую гаспадарку параўнаеш з той, якую мелі некалі Іван ці Пятро, што вымушаны былі пакінуць свой край і ехаць у белы свет, шукаць лепшай зямлі? А хіба такія ўраджаі збіралі даўней сяляне на сваёй пустой асьміне? Каб было так, то не дамешвалі б гаспадыні ў хлеб разам са слязьмі кару ды лебяду!

Добра родзіць калгасная ніва. І адыходзіць у нябыт старое недавер'е, што плён сяліна залежыць ад капрызаў надвор'я. Сялетні год ужо, здавалася, на што быў неспрыяльным, а ўраджай проста на зайздасць: па 16,5 цэнтнера збожжа сабралі з кожнага гектара, а ў Маладзечанскім, Ка-

рэліцкім, Глыбоцкім, Слуцкім і іншых раёнах — больш як па 20 цэнтнераў. На з'ездзе калгаснікаў Беларусі ўжо як рэальна ставілася задача атрымаць у бліжэйшыя гады па 27 цэнтнераў зерня з гектара.

Селянін не любіць будаваць замкі на лёдзе. Ён усё ўзважыць, падлічыць і толькі потым скажа «так» ці «не». Таму і на з'ездзе беларускіх калгаснікаў перспектывы вёскі абмяркоўваліся з пазіцыі таго, што вёска мае сёння. А мае яна ўсё для таго, каб ісці наперад сямімільнымі крокамі. Толькі сёлета для сельскай гаспадаркі рэспублікі будзе пастаўлена амаль 12 тысяч трактараў, 8 тысяч зерневых, сіласа- і бульбаўборачных камбайнаў, больш дзвюх тысяч аўтамашынаў. Толькі за чатыры гады пяцігодкі будзе асушана 770 тысяч гектараў зямель. Заводы рэспублікі і краіны з кожным годам павялічваюць выпуск мінеральных угнаенняў.

А распарадкацца ўсім гэтым, па-гаспадарску весці справу таксама ёсць каму: у калгасах і саўгасах рэспублікі працуе ка-

ля 15 тысяч спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй. Толькі за апошнія тры гады колькасць іх павялічылася больш чым на 5 тысяч чалавек.

Праект новага Прыкладнага Статута калгаса абмяркоўваўся перад з'ездам некалькі месяцаў. Было выказана больш як дзве тысячы заўваг, прапановаў, пажаданняў. Трэці з'езд калгаснікаў Беларусі адобрыў праект новага Прыкладнага Статута калгасаў, пацвердзіўшы яшчэ раз адданасць беларускага сялянства калгаснаму ладу, які вывёў яго на дарогу шчаслівага і зможнага жыцця.

Не аднойчы ворагі сацыялізма намагаліся паспытаць сілу і моц калгаснага ладу, заснаванага на ленінскіх прынцыпах. Для іх гэта заўсёды канчалася паражэннем. Яго не ўдалося пахіснуць нават гітлераўскім фашыстам. Сяляне са зброяй у руках баранілі тое, што дала ім Сваецкая ўлада.

У ленінскім кааператыўным плане, у калгасным ладзе сяліна Беларусі знайшлі ключ да сацыяльнай перабудовы ўсяго вясковага жыцця.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ
ПО-БЕЛОРУССКИ

12 и 13 ноября в Минске проходил Третий съезд колхозников республики, в работе которого приняло участие свыше четырех тысяч человек. На съезде обсуждался проект Примерного Устава сельскохозяйственной артели, речь шла о насущных проблемах, которые волнуют белорусское крестьянство. До съезда проект Устава обсуждался несколько месяцев. Было высказано более двух тысяч замечаний, предложений, пожеланий. Форум колхозников Белоруссии одобрил проект нового Примерного Устава, еще раз подтвердив преданность белорусского крестьянства колхозному строю. Третьему съезду колхозников Белоруссии посвящена передовая статья номера «ЖЫВАТВОРНАЯ СИЛА КАЛГАСНАГА ЛАДУ».

На 3 стр. под заголовком «НОВАЯ ВЕСКА, НОВЫЯ ЛЮДЗІ» печатаются в сокращении доклад Председателя Совета Министров Белорусской ССР Тихона Киселева на Третьем съезде колхозников. «Великая Октябрьская революция коренным образом изменила судьбу крестьянства», — сказал Т. Киселев. — Однако ликвидация помещичьего землевладения еще не решила до конца все сложные проблемы сельскохозяйственного производства. В основу решения этой важной социальной проблемы был положен ленинский кооперативный план. Создание колхозного строя в нашей стране — важнейшее достижение социалистического государства, историческая победа ленинской политики партии».

Председатель колхоза «Советская Белоруссия» депутат Верховного Совета БССР В. Бедуля избран делегатом Всесоюзного съезда колхозников. В статье «ЧАС ДЫКТУЕ» (4 стр.) он рассказывает о хозяйстве колхоза, об успехах, достигнутых им за последние годы. 34 колхозника отдыхали в этом году на курортах и в санаториях. В деревнях ведется большое строительство. Рядом с дворцом культуры заложено здание, где расположатся проточный и продуктовый магазины, химчистка, мастерская по ремонту бытовых приборов, парикмахерская, гостиница, ресторан, кафе. В будущем году начнется строительство музыкальной школы, будут возведены детский сад и ясли, новая средняя школа.

Исполнилось семьдесят лет со дня рождения белорусского писателя Михася Климковича, автора слов Государственного Гимна Белорусской ССР и многих песен, полюбившихся народу. Он первым в белорусской литературе создал драмы на исторические темы. Широко известны его литературоведческие и критические статьи. («АУТАР БЕЛАРУСКАГА ГІМНА», 6 стр.).

Еще недавно телевизор был сенсацией, а сегодня остается все меньше и меньше мест, куда не доходили бы волны телевизионных передатчиков. С вводом в действие телецентра в Колодищах территория, охваченная телевидением, значительно увеличится. Основное внимание обращено сейчас на монтаж телевышки. Ее ажурная металлическая стрела подымет в небо на 350 метров. Со временем здесь вырастет целый телегородок («ТУТ БУДЗЕ ТЭЛЕГРАДОК», 8 стр.).

ГАВОРАЦЬ ДЭЛЕГАТЫ КАЛГАСНАГА З'ЕЗДУ

В. РУМШЫН,
інжынер калгаса «Абарона»
Добрушскага раёна

За нашым калгасам замацавана 9 100 гектараў сельгасугоддзяў, у тым ліку больш за 4 тысячы гектараў ворыва. Ёсць 56 трактараў розных марак, 14 зерновых камбайнаў, 31 аўтамабіль і многа іншай сельгастэхнікі. Працуе 14 спецыялістаў сельскай гаспадаркі з вышэйшай адукацыяй.

Праўленнем распрацаваны мерапрыемствы па далейшаму павелічэнню вытворчасці прадуктаў сельскай гаспадаркі на аснове ўсямернай спецыялізацыі і інтэнсіфікацыі. Будуюцца жывёлагадоўчы комплекс для адкорму 10 тысяч свіней у год. У сучасны момант пушчана першая чарга гэтага комплексу на 1,5 тысячы галоў. Ажыццяўляецца рэканструкцыя і комплексная механізацыя малочна-тварнай фермы. Пабудавана тыпавая майстэрня, механізаваны зярняток.

Вялікія змены адбыліся ў культурным жыцці нашай вёскі. У цэнтры калгаса пабудаваны новы дом культуры з гледзельнай залай на 750 месцаў і шырокакранны кінатэатраў. Ёсць дзве сярэднія школы, бальніца. У трох сельскіх бібліятэках налічваецца больш 7,5 тысячы кніг. У кожным трэцім калгасным доме — тэлевізар. Працуюць сталовая, камбінат бытавога абслугоўвання. Усе дамы электрыфікаваны і радыёфікаваны. Будуюцца асфальтаваныя дарогі працягласцю 7 кіламетраў.

В. ПІПЧАР,
майстар машынага даення
калгаса «Перамога»
Браслаўскага раёна

Абапіраючыся на паўсядзённую дапамогу дзяржавы, наш калгас за апошнія 3 гады павялічыў вытворчасць зерня ў два разы, мяса — больш чым у два разы, малака — амаль у два разы, ільнопрадукцыі — у 1,5 разы. Грашовы даход узрос за гэты час у два з паловай разы. Механізаваны найбольш працаёмкія працэсы ў жывёлагадоўлі, у тым ліку і даенне кароў. Шырока вядзецца будаўніцтва. Толькі за апошні час 46 сем'яў перасяліліся ў новыя добраўпарадкаваныя дамы. Дзевяць год я працую дзяржавай. Паспяхова асвоіла гэтую прафесію, і ў мінулым годзе мне было прысвоена званне майстра машынага даення 1-га класа. За 10 месяцаў гэтага года атрымала ад кожнай каровы 2 900 кілаграмаў малака.

Нам, калгаснікам заходніх раёнаў, асабліва важны ўдзел у III з'ездзе калгаснікаў Беларусі, таму што калгасы як калектыўная форма аб'яднання сялянства ў нас арганізаваліся на 20 год пазней. Абапіраючыся на вопыт сваіх старэйшых таварышаў, мы дабіваемся ўсё новых і новых поспехаў.

С. ПАЛЬВІНСКАЯ
цялятніца калгаса імя Леніна
Шумілінскага раёна,
Герой Сацыялістычнай Працы,
дэпутат Вярхоўнага Савета
СССР

Аб тым, як змянілася жыццё ў вёсцы за гады Савецкай улады, ярка гаворыць прыклад нашага калгаса, які носіць імя вялікага Леніна. Лапці, лучына, курная хата — вось учарашні дзень нашай вёскі. А дзень сённяшні — новы пасёлак двухпавярховых дамоў з усімі бытавымі зручнасцямі.

А галоўнае — наша праца цэніцца гэтак жа высока, як і любая іншая. Я, напрыклад, працую цялятніцай ужо больш пяцінаццаці год. Працы аддаю многа сіл, намаганняў. За дасягнутыя поспехі ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, а ў 1966 годзе мне прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы і аказана вялікае давер'е — я выбрана дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР. Ці магла марыць аб такім вялікім гонары сялянка дэвалюцыі?

Л. АСЮК,
даярка калгаса імя Жданова
Брэсцкага раёна,
Герой Сацыялістычнай Працы,
дэпутат Вярхоўнага
Савета СССР

Цяпер не знойдзеш ніводнага калгасніка, які б захацеў вярнуцца да аднаасобнай гаспадаркі. Вазьміце хаця б такі жыццёвы прыклад. Калі раней, ва ўмовах буржуазна-памешчыцкай Польшчы, сяляннін выдаваў дачку замуж ці жаніў сына, то ён павінен быў па вушы залезці ў даўгі ці прадаць апошнюю карову, каб справіць вяселле. А цяпер мы спраўляем багатыя калгасныя вяселлі, і ніхто пры гэтым у даўгі не залазіць.

Я крыху раскажу пра сябе, аб сваёй працы. Працую дзяржавай дваццаць першы год. Спачатку было вельмі цяжка, паколькі кароўнік размяшчаўся ў прымітыўным хляве, не было ніякай механізацыі. Усе работы даводзілася выконваць уручную. А што цяпер? З добрым настроем ідзеш у новы кароўнік. Ён у нас светлы, цёплы,

Дэлегаты III з'езду калгаснікаў у гасцях у Беларускам політэхнічным інстытуце і на выстаўцы сельскагаспадарчай тэхнікі.
Фота В. ДУБІНКІ і А. ЛАРЫНА.

ужываецца электрадойка, аўтапаенне, механізавана ўборка гною.

Калі пачала працаваць на ферме, то надойвала ад кожнай каровы толькі па 600 кілаграмаў малака ў год, а ў 1968 годзе надалі па 7 929 кілаграмаў. Сваімі ўласнымі рукамі выгадавала групу высокапрадуктыўных кароў.

А. ГІЧАН,
загадчык вытворчага ўчастка
калгаса «1 Мая» Шчучынскага
раёна, Герой
Сацыялістычнай Працы

Сёлета ў нашым калгасе гектар зямлі даў 35,5 цэнтнера зерных, 263 — бульбы, 350 цэнтнераў цукровых буракоў. А працаўнікі вытворчага ўчастка, які мне даверана ўзначальваць, сабралі па 36,8 цэнтнера зерных, 285 — бульбы і па 370 цэнтнераў цукровых буракоў з гектара. Рэнтабельнасць вытворчасці ў калгасе складае 75 працэнтаў.

Наша гаспадарка спецыялізуецца ў малочна-мясным напрамку. За дзевяць месяцаў надоена ад кожнай каровы больш за 3 000 кілаграмаў малака, а лепшыя даяркі надалі яшчэ больш: Марыя Мяскевіч — 3 900, Ірына Мяскевіч — 3 250 кілаграмаў.

Вялікая ўвага ўдзяляецца ў калгасе павышэнню культуры

земляробства. Усе палі ачышчаны ад каменя і хмызняку. Уведзены правільныя севазавроты. На кожны гектар ворыва ўносіцца ў сярэднім па 20 тон высокакасных арганічных угнаенняў. Рацыянальна выкарыстоўваецца мінеральныя тукі. Усе кіслыя глебы правапнаваны.

Л. КОЛАС,
заатэхнік калгаса «Перамога»
Старадарожскага раёна

Сёння наш калгас уяўляе сабой вялікую будаўнічую пляцоўку. За сродкі гаспадаркі пабудаваны сталовая, два магазіны. Згодна з планам гензбудовы, у вёсцы Шчыткавічы ўзводзіцца палац культуры на 500 месцаў, чатыры трохкватэрныя, два двухкватэрныя і пяць аднакватэрных жылых дамоў.

Вялікая ўвага ўдзяляецца будаўніцтву вытворчых памяшканняў. У прыватнасці, у 1970 годзе будзе пабудаваны жывёлагадоўчы комплекс для адкорму буйной рагатай жывёлы на тысячу галоў з поўнай механізацыяй працаёмкіх працэсаў.

Падлічыўшы свае магчымасці і рэзервы, калгаснікі плануецца ў 1970 годзе атрымаць з аднаго гектара па 26 цэнтнераў зерных, 320 — бульбы, 350 цэнтнераў цукровых буракоў, атрымаць на сто гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў 240 цэнтнераў мяса.

КЛЮЧЫ ДА ўРАДЖАЮ

Загадчык аддзела эксперыментальнай поліплайды доктар біялагічных навук Усевалад БОРМАТАУ і навуковыя супрацоўнікі аддзела Валянціна ЗАГ'ЭКАВА і Ганна ШЧАРБАКОВА.

Буйныя, важкія каласы збажыны, высокія ўраджаі цукровых буракоў і кукурузы бяруць пачатак адсюль — з навукова-даследчага інстытута генетыкі і цыталогіі Акадэміі навук БССР. Калектыў адной з маладых навукова-даследчых устаноў здолеў зрабіць нямала для развіцця сельскай гаспадаркі рэспублікі.

Інстытут з'яўляецца вядучай навуковай устаноўкай у краіне па вывучэнню генетычных асноў гетэрозіса і метадаў селекцыі раслін на камбінацыйную здольнасць. Гетэрозіс — гэта павышаная прадукцыйнасць гібрыда. Вывучэнне яго — ключ да многіх загадак біялагічных з'яў.

У Сляпянцы на 150 гектарах зямлі біялагічнай вопытнай станцыі правяраюцца на практыцы задумы вучоных, пералічваецца і пераважваецца кожнае зярнятка. Сёлета прынята ў дзяржаўнае гатунковае выпрабаванне азімая пшаніца «Паліплоідная-56». Аб выдатных выніках даследаў з гэтым гатункам паведамілі Усесаюзнаму селекцыйна-генетычнаму інстытуту ў Адэсе і Усесаюзнаму інстытуту раслінаводства ў Ленінградзе. Упершыню інстытут у 1964 годзе ўдзельнічаў у Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскве. За распрацоўку некаторых пытанняў тэорыі гетэрозіса і атрыманне гібрыда кукурузы «Мінскі-1» супрацоўнікі інстытута ўзнагароджаны чатырма медалямі ВДНГ.

У інстытуце створана адзіная ў Савецкім Саюзе база для вывучэння біялагічнай эфектыўнасці нейтронаў розных энергій. Гэтыя навуковыя выпрабаванні былі выкананы сумесна з інстытутам ядзернай энергетыкі АН БССР і шэрагам навукова-даследчых устаноў Масквы.

Шмат спраў у работнікаў інстытута: лекцыі ў грамадскім універсітэце генетыкі, створаным для настаўнікаў горада, гутаркі і даклады, абмен вопытам з калегамі навукова-даследчых устаноў краіны.

Работы беларускіх вучоных знаходзяць шырокае прызнанне ў краіне і за мяжой.

В. ДУБІНКА.

NEW RULES FOR COLLECTIVE FARMS

THE 3rd All-Union Congress of Collective Farmers will be held in Moscow in November. The Congress will discuss and adopt the new Model Rules of the Agricultural Artel, the collective farm. The draft Rules were published in spring, and are being broadly discussed in the press, on the radio and TV and at meetings of peasants' cooperatives.

The collective farms—voluntary cooperative associations of peasants—alongside the state farms constitute the mainstay of Soviet agriculture.

The October 1917 Socialist Revolution nationalized all the land in our country and transferred it to the peasants in perpetuity, without their having to pay for it in any form. Thus the land became the property of those who till it.

But it was possible to build socialism in the countryside, to resolutely transform the labour and the life of farm workers and to raise their well-being, only through the joint efforts of all the peasants and with the assistance of the state.

Gradually, as they became convinced of the advantages of maintaining a collective economy, following the example of the first cooperatives, the peasants started to unite their land, cattle, and working implements into common, collective farms.

At present over 15,000,000 peasant households are united in collective farms.

The Rules constitute the main laws of collective-farm life.

The Model Rules of the Agricultural Artel operative at present were adopted at the 2nd All-Union Congress of Collective Farmers held in Moscow in 1935. They were of great importance for strengthening and developing the agricultural artels, and in raising the overall standards of agricultural production in our country.

But life progresses all the time, and the Rules no longer reflect in full the social and economic changes which have come about in the countryside since they were adopted.

These changes are tremendous. The collective farms have expanded their production, and equipped themselves with a

By Nikolai ANISIMOV,

Editor-in-Chief of «Economics of Agriculture» Magazine,
Our Commentator on Agriculture

large number of machines. The average collective farm in this country today has 6,000 hectares of agricultural land, 3,000 hectares of arable land, 45 tractors (reckoned in 15 h.p. units), and 1,092 head of cattle, including 386 cows.

The growth of mechanization has brought agricultural labour much more on a level with industrial work. By the outset of 1969, Soviet agriculture had 3,600,000 tractors (reckoned in 15 h.p. units)—five times more than in 1940; 580,000 grain-combine harvesters—over three times more, and 1,100,000 lorries—five times more than before the war. Much machinery is being supplied to the countryside in the current Five-Year Plan.

The collective farms' share in the overall state purchases of agricultural produce is: grain—over 50 per cent, sugar-beet—90 per cent, cotton—80 per cent, meat—45 per cent, and milk—55 per cent.

The engineering knowledge and cultural standards of the collective farmers have increased immeasurably. Today one-third of the collective farmers are people with higher and secondary education. Much experience has been accumulated in the organization of labour and its remuneration.

All these changes, and the new tasks which face the collective farms in the period of the construction of the material and technical basis of communism made it necessary to amend the old Rules.

The new draft Rules lay down the main regulations governing the collective farmland, its utilization, and the public property of the collective farms. The draft Rules, on the basis of the experience accumulated, point out the most rational paths for production, managerial and financial activities of the collective farms, organization of labour, remuneration and discipline, and the distribution of the farms' overall output and incomes. Such vitally important questions as the social maintenance of the

collective farmers, cultural services and concern for everyday life and village-improvement work, are also reflected in the draft.

Let us consider some of these questions.

The main task of a collective farm and its members is to fully utilize all the potentials of large-scale collective farm production for increasing output and sales of agricultural produce to the state and for bettering the life of the farmers. This can be done on the basis of the growth of labour productivity and the consistent intensification of production through large-scale use of chemicals, all-round mechanization of production, extensive land amelioration work and the specialization of production.

The Soviet state has turned over to the collective farms, free of charge and in perpetuity, 225,000,000 hectares of agricultural land, including nearly 115,000,000 hectares of arable land. The draft Rules show how effectively to utilize the land, and constantly to raise the fertility of the soil.

Public property is the basis of the strength and durability of the collective-farm system. The indivisible funds of the collective farms, which amounted to 49,000 million roubles at the beginning of this year, constitute the tremendous public wealth of the collective farms. These funds are formed by annual deductions from the incomes of the farms. The task is to increase these indivisible funds, which are not subject to any form of distribution. Only the collective farm as a whole can dispose of its common property and financial means.

A collective farm has the right to set up its own auxiliary enterprises, and to take part in the setting up of enterprises owned jointly by several collective farms, or by collective farms and the state.

The questions of labour organization, remuneration and discipline are of paramount importance.

When the income of a collective farm is distributed, top priority is given to the refunding of production costs, including labour remuneration, the punctual fulfilment by the farm of its obligations to the state,

and the creation and expansion of the public funds. A guaranteed monthly wage for collective farmers has been introduced on the farms, and so the creation of the labour remuneration funds is treated in the draft Rules as a matter of the utmost importance.

The draft Rules show great solicitude for the agricultural workers by stressing that the collective farmers have the right to pensions—in old age, or if they are permanently incapacitated or lose a breadwinner in the family, and in the case of women collective farmers—the right to pre-natal and post-natal maternity allowances. It is also an important task of the collective farm to improve the cultural and home-life conditions of its members, and to generally improve the villages, so that they can be gradually transformed into larger well-appointed urban-type settlements.

Collective-farm production is conducted according to plan. The draft Rules provide extensive rights to collective farms as regards independent planning, rational management of public production, and introduction of the loss-and-profit accounting system.

Along with the development and strengthening of the public economy of the farm, the draft Rules envisage the preservation of the personal holdings of the collective farmers, stipulate the size of their individual plots, and the number of cattle they can own. When public production on the farm is able completely to replace these personal holdings, the collective farmers will voluntarily give them up.

The system of management in the collective farms is based on the principle of collective-farm democracy. The elections of the board, the chairman of the collective farm and of the auditing commission are conducted at a general meeting of the members of the collective farm by a show of hands or by secret ballot. The general meeting of the members is the master-power of the farm, and decides all the vitally important issues of collective-farm life.

The draft Rules have a special section on the rights and duties of the collective farmers, the specialists working on the farm, and team-leaders. Much attention is given to inter-collective-farm organizations and associations, and to the setting up of various enterprises including those for fattening cattle, storage, and the processing of agricultural produce.

ДЛЯ ВЯНЧАЮЧАЙ ПЛІТЫ МАЎЗАЛЕЯ

У 1929 годзе з Масквы, з дзяржаўнага трэста «Мінеральная сыравіна», у Мінск паступіла просьба знайсці характэрны для прыроды Беларусі камень размерам 130 сантыметраў у даўжыню, 65 — у шырыню і 42 сантыметры таўшчынай для вянчаючай пліты Маўзалея, які будаваўся ў той час на Краснай плошчы.

Тады ж Акадэміяй навук БССР і іншымі арганізацыямі былі накіраваны ў розныя пункты рэспублікі пошукавыя групы. Геологам і будаўнікам, якія прымалі ўдзел у пошуках, у хуткім часе ўдалося падабраць камень неабходнага памеру, колеру і цвёрдасці. Ён быў адпраўлены ў Маскву ў адрас камісіі па ўзвядзенню Маўзалея Ул. І. Леніна.

Я. САДОЎСКІ.

Захад сонца на Дняпры.

Фотаэцюд А. НИКАЛАЕВА.

Да Радзімы

На чорных клавішах тугі
Нам восень грае свае вальсы,
І б'юць настойліва ў віскі
Яе дажджоў халодных пальцы.
І сэрцу цесна ў грудзях,
І словы падаюць чужыя,
І стынуць, стынуць у вачах,
Бы тыя кроплі дажджавыя.
І як збавенне—чорны змрок,
І заціхае недзе вецець...
Ах, каб вярнуць цябе я змог,
Было б так проста жыць
на свецел

Валерый ШЫХАНЦОУ.

форму правлення. Дело в том, что на его памяти через ручеек, который бежит за деревней, был проложен мостик. А теперь мостика нет, ручей обмелел, и переходят его по камушкам. Значит, плохая власть.

Есть еще один «больной» вопрос — религия. Даже иностранные корреспонденты освещали его правильно: в Советском Союзе религия не запрещена.

Там, где есть верующие, которые в состоянии содержать священника, открыты церкви, выполняются все обряды. Потому что вряд ли найдется священник, который согласится служить в церкви и быть настоятелем прихода без жалованья. Например, в селении Гордилово есть церковь. Ее посещают старики и старушки и оплачивают труд священнослужителя. А в другой деревне Полочаны, где жителей даже больше, церковь закрыта. Подобные факты известны каждому, кто был в СССР и интересовался этим вопросом.

В последнее время в некоторых заграничных русских газетах появляются сообщения о том, что в Советской России закрываются церкви, а старые

храмы не ремонтируются. В доказательство печатают старые фотографии, например, собор Василия Блаженного на Красной площади. Я сам был в Москве и видел, как реставрировали этот храм. Об этом сообщали и в печати. Реставрируют и другие церкви и соборы, и не только в Москве.

Семен ЕРМАКОВИЧ.

США.

САМАЯ ЯРКАЯ СТРАНИЦА

Наша группа посетила во время тура девять городов. Везде было хорошо, и все-таки самой яркой страницей путешествия было наше пребывание в Минске. Так считает вся группа (в основном выходцы из Белоруссии), и к ее мнению полностью присоединяюсь я, уроженец Волыни.

Город Минск чистый, красивый, его люди удивительно добры и гостеприимны. Сотрудники Товарищества по культурным связям с соотечествен-

никами за рубежом окружили нас самым трогательным вниманием.

За семь дней я хорошо рассмотрел и горячо полюбил этот город. Долго стояли мы у вечного огня на площади Победы и с грустью думали о том, что молодые люди, которым поставлен здесь памятник, никогда уже не смогут подняться, чтобы полюбоваться возрожденной столицей.

С большим интересом осмотрели часовой завод. Порядок, чистота и хорошие условия труда поразили нас. Были гостями колхозников, своими глазами увидели, как культурно и зажиточно они живут. Особенно волнующими были встречи с детьми в пионерском лагере и на детской железной дороге. С какими довольными серьезными личиками ведут они свои поезда! По-моему, это очень хорошо, когда труд соединяется с игрой и у детей вырабатываются нужные навыки и чувство ответственности, так необходимое будущему гражданину страны. Я рад, что на Родине растет молодая смелая, здоровая телом и духом.

Г. СТОЦКИЙ.

США.

ЩЕДРОЕ ГОСТЕПРИИМСТВО

С первых же дней путешествия по Советскому Союзу мы почувствовали себя легко и радостно. Здесь, в США, нас предупреждали, будто мы не сможем посмотреть то, что сами хотим, что за нами будут следить и т. д. Какая ерунда! В Москве мы гуляли, где хотели, проехали по всем линиям метро, выходили на станциях, любовались их сказочной отделкой. И конечно же, особенно долго стояли на станции «Белорусская».

Было приятно видеть, как жизнерадостны люди, как допоздна полны народу московские улицы, как весело проводят время молодежь, танцующая и поющая в парках.

В Минске мы были недолго, потому что получили разрешение посетить родную деревню Острово на Копыльщине и сразу же отправились туда с родственниками. Но все же мы ус-

пели увидеть, какой это замечательно красивый город. Мы сразу же обратили внимание, что на улицах очень мало детей, и нам объяснили, что летом все они на дачах и в пионерских лагерях. Как это чудесно, что дети не предоставлены улице, а закаляют свое здоровье под присмотром опытных воспитателей.

Никогда не забудем посещения колхоза «Родина» под Несвижем. Когда мы осмотрели его богатое хозяйство и нас повезли в лес на автобусе, мы думали, что это просто прогулка. И вдруг видим на поляне накрытый стол, уставленный самыми разнообразными яствами. Это колхозники приготовили нам такой сюрприз. Мы были очень растроганы их вниманием.

Из поездки мы привезли столько впечатлений, что их невозможно изложить на нескольких страницах. С нею связаны самые яркие, самые светлые наши воспоминания. Мы никогда не забудем щедрого гостеприимства нашей родной земли.

Александра и Антон НАЗАРУК.

США.

АЎТАР БЕЛАРУСКАГА ГІМНА

ДА 70-ГОДДЗЯ З ДНЯ
НАРАДЖЭННЯ МІХАСЯ
КЛІМКОВІЧА

крытыкам, літаратуразнаўцам. Ён напісана грунтоўная манаграфія аб уплыве рускай літаратуры на беларускую, сотні крытычных артыкулаў. А колькі кніг беларускіх літаратараў адрэдагаваў гэты нястомны працаўнік! Ведалі Міхася Клімковіча як сумленнага і эрудыраванага аўтара ў рэдакцыі Вялікай Савецкай Энцыклапедыі.

Пісьменнік перакладаў на беларускую мову Талстога і Чэхава, Шаўчэнку і Тычыну, рабіў пераклады з літоўскай і польскай моваў, пісаў гісторыю беларускага тэатра, прымаў удзел у напісанні прац па філасофіі.

Цёплым, шчырым словам успамінаюць Міхаіла Мікалаевіча тыя, каго ён клапаціваў вызодзіць на літаратурную дарогу. Да яго звярталіся розныя аўтары. І для кожнага пісьменнік знаходзіў час. Пісаў не фармальныя адказы, як здараецца часам, а цэлыя артыкулы, дзе даваў падрабязны аналіз дадзенага твора, імкнуўся заўважыць рацыянальнае зерне і дапамагчы яму прарасці. І ніколі ён не крыўдзіў аўтара неасцярожна сказаным словам, а

наадварот, вельмі часта ўгамоньваў таго, хто, як малое дзіця, кідаўся ў роспач.
«Паверце мне, — пісаў Міхаіл Мікалаевіч у адным з пісьмаў, — што я пайду ў рукапашную за любую рэч маладога таленавітага пісьменніка, калі ўбачу ў ім іскры божую». І гэты свой запавет ён спраўджаваў да апошніх дзён (памёр ён у 1954 годзе), патрабавальна і пабацькоўску спагадліва і добразычліва.

І ў 30-я гады, калі Міхася Клімковіча ўзначальваў Саюз пісьменнікаў БССР, і пасля вайны, калі ён з'яўляўся літаратурным кансультантам, пісьменнік няспынна дбаў пра лёс роднай літаратуры, пра яе росквіт і ўзможненне.

...У адным са сваіх вершаў, як бы падводзячы вынікі працы літаратара, ён гаварыў:

Мы будзем жыць вечно: у славе народа,
У кожным здабытку, ў мясцінцы любой
Ёсць наша цагляна, ёсць наша работа,
Як мёд ёсць у кветцы любой палявой.

У здабытку беларускай літаратуры, у яе моцным будынку ёсць прыкметная і важкая доля працы і Міхася Клімковіча.

І. КУРБЕКА.

Міхася КЛІМКОВІЧ

НЕ ПАПРАКАЙ...

Не папракай мяне ў няшчырасці,
Не папракай мяне ў нясталасці,
Я мо' той клён, якому вырасці жыццё дало да хмар без старасці.
Глядзі, як ён, той клён, з-пад сцюжы я Асення золкай абыдзённасці
Вясне насустрач рукі дужыя
Цягну цяпло вясновых дзён знайсці.
Яна, вясна, ка мне прыгорнецца
Сваёй нясмелай ціхай ласкаю,
Душа ўзаўеца, нібы горліца,
Адкажа сонечна казкаю.
І хай у восені ў абдымках я

Гару, як клён, імжой апалены,
Вясну з ружова-светлай дымкаю,
Як ён, чакаю я за далямі.
1945 г.

З НЕАПУБЛІКАВАНАГА

Не кукуй ты, зязюлька, не трэба,
Без цябе без адхання у рад Дзесь кукуюць у сіняе неба
Ненасытныя жорлы гармат.
Не спытае ў іх нехта, не скажа,
Колькі дадзена жыць на вяку,
На зямельцы узвіхранай ляжа,
Як зярнятка на голым таку.
О, з якою жа смагай павабіць
Яго ў лес, на зялёную гаць!
І як цяжка, зязюльчэ, мабыць,
Яму будзе ў той дзень паміраць.
І руку прыціскаючы к ране,
Слых напружыўшы ў гул забыцця,
Ён адчуе ў тваім кукаванні
Не гады, а хвіліны жыцця.
1942 г.

Маладзік плыве над глухой ракой,
За сабой вядзе ціхіх зор спакой,
Сее, як сявец, на раку, на плёс
Па сівай траве жменяй россып рос,
Сее россып зор на кусты калін,
Лье ў душу маю зорны успамін.
І ўстаюць з імглы маладосці дні,
Салаўямі ноч над ракой звініць,
І пльвуць, пльвуць дні маёй вясны,
Як пад месяцам аблачынкісны,
І яна ідзе ў святле ясных зор,
За сабой вядзе і мяне ў прастор.
Толькі той прастор сёння мглой закрыт,
Пеляной расы, сівізнай спавіт,
І яна адна пайшла ў белы свет,
Па расе яе толькі бачан след.
Маладзіць ці не мне душу ўспамін —
Маладзік плыве над ракой адзін.
1945 г.

Яму было б цяпер семдзесят. Ён, пэўна, яшчэ напісаў бы не адзін твор. Але і тое, што пакінуў пасля сябе гэты пісьменнік, трывала ўвайшло ў здабытак беларускай культуры.

Калі пачуеце словы Дзяржаўнага Гімна Беларускай ССР: **Мы — беларусы з братняю Руссю**

Разам шукалі к шчасцю дарог, —
успомніце, што яны вынашаны ў сэрцы і засведчаны рукой Міхася Клімковіча.

А колькі яшчэ задушэўных тэкстаў песень створана ім, удумлівым майстрам слова! Некаторыя з іх даўно палюбіліся людзям і сталі народнымі. Прыгадаем хоць бы песню «Разгарэлася зорачка ясная». Бязмернай радасцю за свой абноўлены, светлы край поўніцца кожны яе радок:

Разгарэлася зорачка ясная
Над усёй беларускай зямлёй.
Прыляцела к нам долечка
шчасная
І ў вякі павяла за сабой.

Гэта зорка запалена Леніным
У семнаццаты памятны год,
Каб наш край азарала
праменьямі,

Пакуль жыў беларускі народ.
Да спадобы прыйшліся аматарам песень і такія напісанья на тэксты пэста музычныя творы, як «Песня пра пояс» і «Магіла партызана» (муз. І. Любана), «Думы» (муз. Н. Сакалоўскага), «Шчабятуха» (муз. М. Аладава), «Жартоўная песня» (муз. А. Туранкова), «Былы шчыры прошвай залатою» (муз. Р. Пукста) і інш.

Розныя правыя жыцця хвалявалі Міхася Клімковіча. У яго пазытыўным арсенале мы знаходзім і байкі, і лірычныя, з цёплай усмешкай вершы.

Але, бадай, нідзе не праявіў-

ся так глыбока талент пісьменніка, як у жанры драматычнай паэмы. Ён напісана некалькі твораў на гістарычную тэму. Тут ён з'яўляецца піянерам.

«Міхася Клімковіч упершыню ў практыцы беларускай літаратуры, — зазначае Пятро Глебка, — падняў з архіваў багатыя і яркія матэрыялы аб жыцці і барацьбе нашага народа і на падставе іх стварыў каштоўныя па сваёй ідэйнай і мастацкай праўдзе драматычныя творы».

Трылогія «Георгій Скарына» малое першую палову XVI стагоддзя, паэмы «Адплата» і «Кацярына Жарнасек» — другую. Падзеям XIX стагоддзя прысвечана лібрэта оперы «Кастусь Каліноўскі» і драматычны абразок «На Віленскім шляху» (сцэны з жыцця Т. Шаўчэнкі).

«Я ніколі, — гаварыў пісьменнік, — не разглядаў сваю драматургію як сродак адыйсці ад рэчаіснасці, а, наадварот, я хацеў і гісторыю зрабіць дзейснай зброяй у сучаснай схватцы з ворагамі».

Падзеям Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Мінску прысвяціў М. Клімковіч драматычную паэму «Уся ўлада Саветам», як бы падводзячы вынік вялікаму шматвяковаму шляху змагання беларусаў за права «людзьмі звацца».

Апроч усяго, ім напісана лібрэта яшчэ адной оперы — «Песня пра шчасце». Балет «Князь-возера», удастоены ў свой час Дзяржаўнай прэміі, напісаны па лібрэта М. Клімковіча. Яго пры належыць і зборнік апавяданняў «Лясное возера». Творчыя інтарэсы М. Клімковіча былі вельмі шырокія.

Міхася Клімковіч быў не толькі паэтам, драматургам і празаікам, але і выдатным

На старонках МЛСЭ

Выйшаў з друку другі том Малой Літоўскай Савецкай Энцыклапедыі. Як і ў першым томе, дзе быў, дарэчы, артыкул аб беларускай літаратуры і яе сувязях з літоўскай літаратурай, многія матэрыялы ў ім прама або ўскосна звязаны з Беларуссю, з яе гісторыяй і культурай. Асобныя артыкулы прысвечаны кіраўнікам нашай рэспублікі П. Машэраву і С. Прытыцкаму, падпольным выданням 20—30-х гг. у Заходняй Беларусі («Краты», «Лукішскі сцяг», «Малады камуніст» і інш.), многім відным дзеячам КПЗБ (С. Арэхва, Я. Корчык, І. Казура, С. Кравец), слаўнаму беларускаму рэвалюцыянеру Кастусю Каліноўскаму. У вялікім артыкуле расказваецца пра Савецкую Сацыялістычную Рэспубліку Літвы і Беларусі (Літбел). Увагу беларускага чытача, безумоўна, прыцягнуць артыкулы пра агульныя помнікі (Літоўскі статут) і гістарычныя падзеі.

У другім томе змешчаны цікавыя матэрыялы, пра многіх выхадцаў з Беларусі, часта назабытых, якія працавалі на карысць братніх суседніх народаў — беларускага, літоўскага, рускага, польскага. Гэта — рэвалюцыянеры-«іскраўцы» Іван Клопаў і Іван Касяк, член РСДРП з 1898 г. ураджэнец Віцебска Уладзімір Перазіч, удзельнікі паўстання 1863 г. Б. і Ф. Кольшкі, І. Ляскоўскі і інш., удзельнікі падпольнай барацьбы Г. Канавалава, Р. Кац, Р. Каган. Гэта — выдатныя вучоныя, якія ў мінулым многа зрабілі для асветы беларуска-літоўскіх зямель: пачынальнік атэізму на гэтых землях К. Лышчынскі, астраномы М. Пачобут, Ц. Камінскі, В. Карчэўскі, бібліограф К. Конгрэм, прафесары Віленскага ўніверсітэта Г. Кулакоўскі, М. Палінскі-Пелька, К. Парціянка, сям'я Нарбутай, гісторык і тэксталаг І. Анацэвіч, архітэктар К. Падчашынскі і многія іншыя.

Перагортваючы старонкі другога тома літоўскай энцыклапедыі, з горадасцю адзначаеш, што беларуская зямля дала Літве многіх дзяржаўных і грамадскіх дзеячаў, вучоных, мастакоў, артыстаў. Так, у в. Малькова Мсціслаўскага раёна нарадзіўся Старшыня Савета Міністраў Літоўскай ССР Юозас Малушыс. З Беларусі паходзяць вядомыя вучоныя: гісторык М. Лойка (Канюхі на Слонішчыне), хірургі С. Пяткевіч (Віцебск), В. Клябанаў (Бабруйск), гідрахімік І. Клімак (Слуцк), анкалаг М. Кучараў (Нясвіж), хімік В. Мазоль (Беняконі). Плённа працавалі або працуюць на ніве літоўскай культуры беларусы па паходжанні, мастакі В. Касцюшка, І. Пекур, В. Мацуткевіч, музейзнаўцы Ю. Мацейка, спявак Л. Мурашка.

У сваю чаргу, як бачна з энцыклапедыі, многія літоўцы пасляхова працавалі ў Савецкай Беларусі. У іх ліку — члены літоўскай секцыі Саюза пісьменнікаў БССР А. Мяркіце і В. Паўлюкявічус, акадэмік АН БССР Стасіс Матулайціс і яго дачка Катра, якія ў 30-я гады апублікавалі ў Мінску нямала навуковых прац.

Пры выпадку варта прыгадаць, што падрабязныя звесткі пра Беларусь змешчаны таксама ў IX томе Літоўскай Энцыклапедыі, які перад самай Вялікай Айчыннай вайной у 1941 годзе выйшаў у Каўнасе. З грунтоўным артыкулам аб беларускай літаратуры ў ім выступіў намеснік галоўнага рэдактара энцыклапедыі прафесар М. Біржышка. У том былі ўключаны таксама артыкулы аб геаграфіі і гісторыі Беларусі, беларускай мове і мастацтве.

А. ГУДАС.

«Крыжочок».

Фотаэцюд В. ДУБІНКІ.

ЗОРКІ НА ЭКСПО-70

— На ЭКСПО-70 культурная праграма будзе значна большай і параўнанні з усімі папярэднімі выстаўкамі, — заявіў галоўны саветнік ЭКСПО па пытаннях культуры Куніска Іта.

Арганізатары выстаўкі рыхтуюцца забяспечыць найлепшыя ўмовы для выступленняў артыстаў з многіх краін свету, запрошаных у Асака на спецыяльны фестываль мастацтваў.

Асноўныя тэатральныя прадстаўленні і канцэрты вядомых выканаўцаў будуць праходзіць

у фестывальнай зале на 15 тысяч гледачоў, а вялікі «ЭКСПО-тэатр» прадаставіць свае падмошкі для папулярных шоу і выступленняў ансамбляў народнага танца. Да ста тысяч наведвальнікаў змогуць адначасова глядзець грандыёзныя прадстаўленні-карнавалы ў так званай Сімвалічнай зоне. Гародскі «Фестывал-хол», дзе рэгулярна праводзяцца міжнародныя музычныя фестывалі, з'явіцца месцам выступлення сімфанічных аркестраў і тэатральных труп.

З вялікай цікавасцю чакаець-

ца прыезд савецкіх артыстаў. За апошнія гады японскія гледачы маюць на заслугах ацаніць іх майстэрства. У Японіі з поспехам гастролявалі вялікія оперныя, балетныя і музычныя калектывы, вядомыя выканаўцы. Мастацтва Краіны Саветай на ЭКСПО-70 будуць прадстаўляць оперная труппа Вялікага тэатра і сімфанічны аркестр Ленінградскай філармоніі. Значнай падзеяй выстаўкі з'явіцца фестываль савецкага мастацтва, у якім прымуць удзел 140 артыстаў.

Н. ГЕРОНІН.

ПАСЛЯ Другога Усесаюзнага з'езду калгаснікаў-ударнікаў мінула амаль тры з палавінай дзесяцігоддзі. За гэты час сацыялістычная сельская гаспадарка краіны, у тым ліку і нашай рэспублікі, непазнавальна змянілася. Яна ператварылася ў буйную высокамеханізаваную галіну народнай гаспадаркі. Умацавалася эканоміка калгасаў, нязмерна вырас жыццёвы ўзровень сялян. Усё гэта да сягнута дзякуючы штодзённым клопам Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы аб працоўным сялянстве, дзякуючы ажыццяўленню мудрай ленынскай палітыкі ў вёсцы.

У дарэвалюцыйны час дробнатаварная сельская гаспадарка Беларусі, як і ўсёй царскай Расіі, была крайне адсталая. Сяляне пакутавалі ад малазямелля, жылі ўпрогаладзь, знаходзіліся ў кабале ў памешчыкаў і ліхвароў, бязлітасна эксплуатаваліся кулацтвам. Памешчыкі і кулакі ўладалі амаль дзвюма трэцімі ўсёй зямлі, прычым самай лепшай. У той жа час беднякам, якія складалі большасць сельскага насельніцтва, належала толькі чацвёртая частка пасяўных плошчаў. Многія сяляне не мелі коней, у кожнай сям'і гаспадарцы не было каровы. Да пачатку Кастрычніцкай рэвалюцыі ў беларускай вёсцы налічвалася звыш 200 тысяч батракоў, 383 тысячы сох і касуль, 294 тысячы драўляных плугоў, 1 мільён 135 тысяч драўляных барон — васьм галоўных прыладаў працы дарэвалюцыйнага беларускага сялянства.

Сотні тысяч беднякоў кідалі родныя мясціны і ехалі шукаць шчасця на чужыне. Самі старыя назвы беларускіх вёсак — Махаеды, Бяслехічы, Караеды — былі сведчаннем галечы і ўбогага існавання землепрацаў.

Вялікі Кастрычнік карэнным чынам змяніў лёс сялянства. Ул. І. Ленін гаварыў, што ў Расіі першымі выйгралі, больш за ўсё выйгралі, адразу выйгралі ад дыктатуры пралетарыята іменна сяляне. Характэрна, што адным з першых заканадаўчых актаў Савецкай улады быў Дэкрэт аб зямлі, якім прыватная ўласнасць на зямлю была адменена назаўсёды, уся зямля аб'яўлена ўсенародным здабыткам і бясплатна перададзена працоўным у карыстанне. Сялянства Беларусі атрымала звыш чатырох мільёнаў шасцісот тысяч гектараў ворнай зямлі. Збылася векавая мара селяніна!

Аднак ліквідацыя памешчыцкага землеўладання ў нашай краіне яшчэ не вырашыла да канца ўсе складаныя праблемы развіцця сельскагаспадарчай вытворчасці. Вёска ў той час была бяскрыпым морам дробных аднаасобных, паўнатуральных гаспадарак.

Камуністычная партыя ясна бачыла, што далейшае развіццё краіны па сацыялістычнаму шляху немагчыма без карэннай ломкі асноў прыватнага землекарыстання. У аснову вырашэння гэтай важнейшай сацыяльнай праблемы быў пакладзены ленынскі кааператыўны план. Ул. І. Ленін указваў, што такую краіну, як Расія, можна пераўтварыць толькі праз кааперацыю, якая з'яўляецца найбольш зразумелым, простым і даступным для шырокіх мас сялянства шляхам пераходу да сацыялізма.

Для гэтага, падкрэсліваў Ул. І. Ленін, неабходны перш за ўсё ўсямернае развіццё індустрыі і ўздым культуры ў вёсцы. Ён гаварыў, што «перапрацаваць» дробнага землепрацаў, усю яго псіхалогію і навывкі можа толькі новая матэрыяльная база, тэхніка, выкарыстанне трактараў і машын у земляробстве ў маса-

вым маштабе, электрыфікацыя краіны.

Стварэнне калгаснага ладу ў нашай краіне — гэта найвялікшае дасягненне сацыялістычнай дзяржавы, гістарычная перамога ленынскай палітыкі партыі. Калгасны лад з гонарам вытрымаў выпрабаванні часам. Яго велізарная жыццёвая сіла асабліва ярка праявілася ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Калгасы нашай краіны адыгралі выключна важную ролю ў дасягненні перамогі над ворагам. Нягледзячы на

мабіляў, сеялак, малатаран і іншай сельскагаспадарчай тэхнікі, мінеральныя ўгнаенні. Завозілася племянная жывёла. Былі прадастаўлены льготы па пастаўках сельскагаспадарчых прадуктаў і па разліках калгасаў з МТС.

З мэтай развіцця сельскай гаспадаркі краіны партыя ажыццявіла ў пасляваенныя гады рад мер, накіраваных на ўздым эканомікі калгасаў і саўгасаў. Гэтыя меры далі пэўныя станоўчыя вынікі. Аднак, у кіраўніцтве сельскай гаспадарчай былі дапу-

тон больш, чым летась. Сярэдняя ўраджайнасць збожжавых і зернебабовых па рэспубліцы складала 16,0 цэнтнера з гектара, у калгасах — 16,5 цэнтнера. Значная колькасць калгасаў сабрала ўраджай звыш 25 цэнтнераў з гектара, а многія — па 30 і больш цэнтнераў.

Вытворчасць мяса (у жывой вазе) у калгасах і саўгасах за дзесяць месяцаў гэтага года ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года ўзрасла на 35 тысяч тон, у тым ліку ў калгасах — на 22

пяцігодкі аб'ём бытавых паслуг узрасце ў 3,9 раза.

Важным паказчыкам павышэння матэрыяльнага дабрабыту калгаснікаў і рабочых саўгасаў служыць рост таваарабарту кааператыўнага гандлю ў сельскай мясцовасці: у 1968 годзе ў параўнанні з 1965 годам ён узрос амаль у 1,5 раза.

Самым галоўным дасягненнем калгаснага ладу з'яўляецца выхаванне новага чалавека, актыўнага ўдзельніка калектыўнай працы і грамадскага жыцця. У нас цяпер і вёска не тая, і людзі не тыя. На вачах мяняецца сам характар сельскай працы, якая ўсё больш набліжаецца да працы індустрыяльнай. У вёсцы з'явіліся людзі новых спецыяльнасцей, якіх не ведала ранейшая вёска. Цяпер у сельскай гаспадарцы рэспублікі працуюць каля 137 тысяч механізатараў, у тым ліку ў калгасах — звыш 90 тысяч. У нас вырасла велізарная армія ўмелых арганізатараў сельскагаспадарчай вытворчасці, сапраўдных майстроў земляробства і жывёлагадоўлі, тварцоў перадавога вопыту. Хто ў нашай рэспубліцы не ведае такіх калгасных важакоў, якія карыстаюцца заслужанай павагай і аўтарытэтам, як старшыні перадавых калгасаў: «Чырвоная змена» Любанскага раёна — Кузьма Іванавіч Шаплярка, «Светлы шлях» Маладзечанскага раёна — Уладзімір Міхайлавіч Калачык, імя Гастэль Мінскага раёна — Васіль Паўлавіч Шыманскі, імя Дзімітравы Талачынскага раёна — Канстанцін Васільевіч Смірноў, імя Кірава Аршанскага раёна — Цімафей Емяльянавіч Салтанавіч, імя ХХІІ партз'езду Іўеўскага раёна — Уладзімір Аляксандравіч Баум, імя ХХІІ з'езду КПСС Гомельскага раёна — Мікалай Пятровіч Хаванскі, «Гвардыя» Берастовіцкага раёна — Андрэй Максімавіч Варанецкі, імя ХХІ з'езду КПСС Месціслаўскага раёна — Андрэй Трафімавіч Шакура, «Савецкая Беларусь» Камянецкага раёна — Уладзімір Лёнавіч Бядуля і многія іншыя.

Мы ніколі не забудзем выдатных кіраўнікоў калгаснай вытворчасці, якіх, на глыбокі жал, ужо няма сярод нас — старшыню праслаўленага калгаса «Рассвет» Героя Савецкага Саюза і Героя Сацыялістычнай Працы Кірылу Пракопавіча Арлоўскага, старшыню калгаса «Перамога» Баранавіцкага раёна Героя Сацыялістычнай Працы Вагуслава Вагданавіча Вільчкоўскага.

Сардэчнае слова глыбокай павагі і ўдзячнасці мы гаворым сёння перадавікам і ватарам калгаснай вытворчасці, лепшым людзям нашай вёскі. Добрай славай карыстаецца Герой Сацыялістычнай Працы, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, дзярка Лідзія Іванаўна Асюк. Дваццаць першы год яна самаадна працуе на ферме калгаса імя Жданава Брэсцкага раёна і васьм ужо шмат гадоў узначальвае спарорніцтва калгасных даярак рэспублікі. Лідзія Іванаўна надала ў мінулым годзе ад кожнай каровы па 7 929 кілаграмаў малака і за дзесяць месяцаў гэтага года па — 6 126 кілаграмаў. На ферме, дзе яна працуе, дзейнічае абласная школа жывёлаводства. Сюды прыязджаюць за парадамі і вопытам з многіх раёнаў рэспублікі. Лідзія Іванаўна шчодро дзеліцца сваім багатым вопытам і майстэрствам. У яе сотні паслядоўнікаў.

Выдатна працуюць перадавікі спарорніцтва — даяркі Любоў Іванаўна Канановіч з калгаса «Аснежычкі» Пінскага раёна, якая надала ад кожнай каровы ў мінулым годзе 6 539 кілаграмаў і за 10 месяцаў гэтага года — 6 258 кілаграмаў малака;

(Заканчэнне на 4-й стар.)

НОВАЯ ВЁСКА, НОВЫЯ ЛЮДЗІ

З ДАКЛАДА СТАРШЫНІ САВЕТА МІНІСТРА
БССР Ц. КІСЯЛЕВА «АБ ПРАЕКЦЕ НОВАГА
ПРЫКЛАДНАГА СТАТУТА КАЛГАСА (СЕЛЬГАСАРЦЕЛІ)»

тое, што большасць мужчын пайшла на фронт і асноўны цяжар работ лёг на плечы жанчын і падлеткаў, калгасы разам з саўгасамі забяспечвалі Чырвоную Армію і насельніцтва прадуктамі харчавання, а прамысловасць — сыравінай.

Беларускія калгаснікі, як і ўсё савецкія людзі, грудзмі сталі на абарону любімай Радзімы. Сотні тысяч працаўнікоў вёскі змагаліся са зброяй і ў руках Чырвонай Арміі і ў партызанскіх атрадах. Усе гады вайны сялянства рэспублікі актыўна дапамагала партызанам і фронту. У некаторых раёнах Беларусі калгасы працягвалі існаваць у тыле ворага.

Нямецка-фашысцкія захопнікі за час акупацыі нанеслі велізарныя страты сельскай гаспадарцы рэспублікі. Яны спалілі, разбурылі і разграбілі 9 200 сёл і вёсак, разарылі ўсе калгасы, саўгасы і машынна-трактарныя станцыі. Акупанты спалілі і разбурылі больш як 420 тысяч жылых дамоў калгаснікаў, поўнаасцю знішчылі грамадскую жывёлагадоўлю і пазбавілі асабістай жывёлы 60 працэнтаў сям'яў калгаснікаў. Фашысцкія захопнікі зарэзалі або сагналі ў Германію звыш 2 мільёнаў галоў буйной рагатай жывёлы, 2,8 мільёна свіней, каля 2,9 мільёна авечак і коз, шмат коней і птушкі. Акупанты знішчылі і вывезлі каля 9 тысяч трактараў, 1 100 камбайнаў і вялікую колькасць іншай сельскагаспадарчай тэхнікі.

Пасля выгнання ворага з савецкай зямлі нам давялося аднаўляць разбураную народную гаспадарку ў найцяжэйшых умовах. К пачатку 1946 года ў сярэднім кожны беларускі калгас меў толькі 5 кароў і 2 свінні. Нагрузка на аднаго каня складала амаль 25 гектараў ворнай зямлі. Сквозь ўсюды даводзілася араць зямлю з дапамогай кароў, капаць яе лапатамі. У 1945 годзе калгаснікі ўскапалі ўручную амаль 160 тысяч гектараў. Больш як 700 тысяч пудоў насеннага збожжа яны перанеслі з чыгуначных станцый на сабе.

Нягледзячы на велізарныя цяжкасці, рабочыя, калгаснікі і інтэлігенцыя рэспублікі і дапамогай усіх брацкіх савецкіх народаў і ў першую чаргу вялікага рускага народа хутка аднавілі разбураную гаспадарку. Велізарную дапамогу нам аказаў урад СССР. Беларусі былі выдзелены тысячы трактараў, аўта-

шчыны памылкі і недахопы.

Сакавічні (1965 г.) Пленум ЦК КПСС глыбока раскрыў памылкі і недахопы ў кіраўніцтве калгасна-саўгаснай вытворчасці і прыняў рашучыя меры да іх ліквідацыі. Пленум распрацаваў навукова абгрунтаваную праграму няўхільнага ўздыму сельскай гаспадаркі, умацавання эканомікі калгасаў і саўгасаў. У далейшым гэта праграма атрымала шырокае развіццё ў пастановах ХХІІІ з'езду партыі і наступных Пленумаў ЦК КПСС.

Выкананне рашэнняў партыі дало магчымасць значна ўзняць тэмпы росту сельскагаспадарчай вытворчасці ў краіне, у тым ліку і ў Беларусі. У 1965—1968 гг. у параўнанні з папярэднімі чатырма гадамі ў грамадскім сектары рэспублікі валавая вытворчасць узрасла: мяса — на 60 працэнтаў, у тым ліку ў калгасах — на 61 працэнт, малака — на 61 працэнт, у тым ліку ў калгасах — на 63 працэнты, збожжа — адпаведна на 51 і 49 працэнтаў. Бульбы — на 45 і 44 працэнты, ільновалакна — на 23 і 24 працэнты.

Гэтыя поспехі ў многім былі забяспечаны ўсё большай дапамогай калгасам і саўгасам з боку дзяржавы. Аб'ём дзяржаўных капітальных укладанняў у сельскую гаспадарку рэспублікі ўзрос са 184 мільёнаў рублёў у 1965 годзе да 385 мільёнаў рублёў у 1969 годзе. За чатыры гады пяцігодкі машыны парк у вёсцы павялічыцца: трактараў — на 22 тысячы, збожжаўборачных камбайнаў на 7,7, бульбаўборачных камбайнаў — на 3,8, грузавых аўтамабіляў — на 10 тысяч штук. Павялічыліся пастаўкі мінеральных ўгнаенняў. Калі ў 1958 годзе рэспубліка атрымала 800 тысяч тон тукаў, то ў гэтым годзе — каля 2 мільёнаў 900 тысяч тон. Дзяржава ўзяла на сябе расходы па меліярацыі і ваванаванню калгасных зямель.

Сельскія працаўнікі Беларусі працягваюць высокую працоўную актыўнасць у барацьбе за выкананне заданых пяцігодкі. Сёлета, у выніку самаадданай працы калгаснікаў, вырашчаны добры ўраджай збожжавых. Валавая вытворчасць збожжа перавысіла 4 мільёны 100 тысяч тон, або на мільён дзвесце тысяч тон больш, чым у мінулым годзе, у тым ліку калгасы сабралі 2,9 мільёна тон, або на 900 тысяч

тысячы тон, малака — адпаведна на 147 і 119 тысяч тон.

З павелічэннем сельскагаспадарчай вытворчасці ўмацоўваецца эканоміка калгасаў, павышаецца матэрыяльна-дабрабытнае становішча калгаснікаў. У 1968 годзе ў параўнанні з 1965 годам іх валавы даход павялічыўся на 24 працэнты і дасягнуў 936,6 мільёна рублёў.

У апошнія гады партыя і ўрад ажыццявілі важныя сацыяльна-эканамічныя мерапрыемствы: у калгасах устаноўлена гарантываная аплата працы, уведзена пенсійнае забеспячэнне калгаснікаў. Выплаты калгаснікам за іх працу ў 1968 годзе ў параўнанні з 1964 годам узраслі на 274 мільёны рублёў, або на 71 працэнт. Цяпер у рэспубліцы больш як 700 тысяч калгасных пенсіянераў, сума пенсій, якія ім выплачваюцца, перавышае 110 мільёнаў рублёў у год.

Партыя і ўрад працягваюць нястомныя клопаты аб павышэнні культуры вёскі. З кожным годам усё больш становіцца сельскіх жыхароў, якія атрымалі сярэдняю і вышэйшую адукацыю. Цяпер у беларускай вёсцы працуе каля 160 тысяч урачоў, настаўнікаў, спецыялістаў сельскай гаспадаркі, культасветработнікаў і іншых прадстаўнікоў інтэлігенцыі. Па сваіх бытавых і культурных умовах вёска набліжаецца да горада. У нас завершана электрыфікацыя і радыёфікацыя. Тэлевізійныя антэны над дамамі — характэрная прыкмета цяперашняй вёскі. Калі да рэвалюцыі ў беларускіх вёсках не было ніводнай клубнай установы, то цяпер ёсць звыш 5 тысяч клубаў і дамоў культуры, столькі ж кінаўстаноў, каля 6 тысяч бібліятэк з кніжнымі фондамі амаль 28 мільёнаў экзэмпляраў.

У рэспубліцы няўхільна паліяшаецца медыцынскае абслугоўванне сельскага насельніцтва. Расшыраецца сетка ўстаноў аховы здароўя, якія абсталяваюцца сучаснай апаратурай. У вёсцы працуе звыш 15 тысяч урачоў і сярэдніх медыцынскіх работнікаў, або ў два з лішнім разам больш, чым у 1940 годзе.

Шмат увагі ўдзяляецца быту сельскіх працаўнікоў. Цяпер у вёсцы дзейнічае звыш 4 тысяч розных прадпрыемстваў бытавога абслугоўвання. За чатыры гады

[Заканчэне. Пачатак на 3-й стар.]

Ніна Клімаўна Абрамчук з калгаса «Савецкі пагранічнік» Камянецкага раёна і Ніна Лявонцьеўна Касяновіч з калгаса «Маяк камунізма» Барысаўскага раёна ў мінулым годзе надалі звыш чатырох тысяч кілаграмаў малака ад каровы, а сёлета ўжо за дзесяць месяцаў перакрылі леташнія вынікі. Паспяхова выконвае свае абавязальствы свінарка калгаса «Рассвет» Слуцкага раёна Ніна Іосіфаўна Дробыш. Сёлета за 10 месяцаў, яна адкарміла 511 свіней пры сярэднесутачным прыбаўленні ў вазе 712 грамаў. З любоўю клопаціцца аб ураджай звенявая льнаводчага звяна з калгаса «Новае жыццё» Карэліцкага раёна Герой Сацыялістычнай Працы Ева Раманаўна Карачан. У гэтым годзе яе звяно з кожнага з 16 гектараў атрымала па 7, 7 цэнтнера сем'я і па 10 цэнтнераў валакна льну.

Добра папрацавалі на ўборцы ўраджая камбайнеры Уладзімір Уладзіміравіч Колас з калгаса «Большавік» Салігорскага раёна і Марыя Уладзіміраўна Мураўская з калгаса імя Калініна Лёвненскага раёна, якія штодзённа намалявалі звыш 20 тон збожжа кожны.

Механізаванае звяно па вырошчванню бульбы калгаса «Беларусь» Быхаўскага раёна атрымала ўраджай па 250 цэнтнераў клубняў з гектара. Звяно ўзначальвае Герой Сацыялістычнай Працы Уладзімір Антонавіч Скалуба.

Такіх майстроў сваёй справы ў нас шмат. У мяне няма магчымасці назваць імяны ўсіх. Наш народ ганарыцца перадавікамі вытворчасці, аказвае ім гонар і славу.

На сцягу нашай рэспублікі ззяюць два ордэны Леніна і ордэн Кастрычніцкай Рэвалюцыі. Гэта высокае прызнанне працоўных і ратных подзвігаў беларускага народа, у тым ліку слаўнага калгаснага сялянства. Каля 23 тысяч перадавікоў сельскай гаспадаркі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі, а 234 прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Дасягненні беларускага сялянства пераканаўча сведчаць аб вялікай стваральнай сіле калгаснага ладу, перамазе ленинскага кааператыва нага плана.

19 ЛІСТАПАДА —
ДЗЕНЬ САВЕЦКІХ
РАКЕТНЫХ ВОЙСК
І АРТЫЛЕРЫІ

Кожны год 19 лістапада савецкі народ святкуе Дзень ракетных войск і артылерыі. З гэтым днём звязаны пачатак контрнаступлення нашых войск пад Сталінградам. 19 лістапада мы ўшаноўваем воінаў-ракетчыкаў і артылерыстаў, а таксама рабочых, інжынераў і канструктараў нашай абароннай прамысловасці.

НА ЗДЫМКУ: зенітная ракетная тэхніка на кастрычніцкім парадзе ў Маскве.

Фота В. САВАСЦЬЯНАВА і В. ЯГОРАВА.
Фотакроніка ТАСС.

ЧАС ДЫКТУЕ

Ад Брэста да нашага калгаса — паўсотні кіламетраў, а ад раённага цэнтра Камянец — сорак. Не тое, каб глыбінка, але і не прыгарад. Я пачаў з гэтага таму, што хачу адразу падкрэсліць: калгас «Савецкая Беларусь» — самы звычайны, па ўмовах нічым ад іншых не адрозніваецца, акрамя, бадай, таго, што жывём мы на самай заходняй граніцы краіны і што калгасная ява прыйшла да нас значна пазней, чым у большасць раёнаў. Можна, таму і крокі часу ў нас больш чутныя і перамены больш прыкметныя.

...Заходняя Беларусь. Я тут і вырас у сялянскай сям'і. Праз карагод гадоў іншы раз так дакладна бачу сваё юнацтва, горкую пару панскага ўладарніцтва. Бачу запалку, расшчэпленую папалам, а то і на чатыры часткі: галеча асуджала, як недазволенаму раскошу, трату цэлай запалкі адразу. Чую плач дзяўчат, выдадзеных сілком замуж: тады не лічыліся з пачуццямі. Адчуваю смак хлеба, у якім на жменю мукі замешвалі некалькі жмень не заўсёды прыдатнага да яды прадукта, — чыстым хлебам ласаваліся не ва ўсе святы...

Магчыма, скажучы: «Навошта ўспамінаць? Што было, тое прайшло». Не згаджуся. Варта ўспамінаць, каб лепш зразумець сучаснае, каб ацаніць, не прынізіць яго і каб надзейна паверыць у будучае і здолець разгледзець яго ў любым шчодрым праяўленні сённяшняга нашага жыцця.

Я ўспомніў аб мінулым і таму, што на Усесаюзным з'ездзе калгаснікаў мы, сяляне Заходняй Беларусі, будзем удзельнікамі ўпершыню. І гэта вельмі важна.

З гэтай думкай я і вяду сваю

размову аб сучаснай вёсцы, дзялюся роздумам аб людзях, аб часе, аб перамогах і клопатах.

Калі новы чалавек цікавіцца, чым вядомы калгас «Савецкая Беларусь», яму адказваюць у нас так: «У маштабе раёна мы многа разоў запар утрымліваем першыноста па малаку, футбалу і мастацкай самадзейнасці». Гучыць жартоўна. Аднак у гэтым адказе вялікі сэнс, у ім адлюстравана велізарная перабудова, якая адбылася ў апошнія гады ва ўсім жыцці вёскі...

Зусім нядаўняе мінулае. Я прыехаў у гэты калгас у 1956 годзе і даведаўся, што ёсць вёскі, дзе людзі яшчэ толькі чулі пра кіно. Другі факт. У 1957 годзе даярка Надзя Панасюк з калгаса імя Дзяржынскага адзіная ў раёне надойвала ў год да двух тысяч літраў малака ад адной каровы. І трэці факт. Калі дзесяць год назад з'явілася магчымасць пасылаць калгаснікаў адпачываць у санаторый, я літаральна знясілеў, угаворваючы людзей паехаць адпачываць; ніхто не хацеў «адпраўляцца ў нязвяданае».

А вось сучаснае. Толькі ў чэрвені — ліпені гэтага года ў калгасным палацы культуры двойчы выступаў Ленінградскі цырк, выступаў Валынскі абласны тэатр, ансамбль песні і танца Чырванасцяжнага Чарнаморскага флоту, артысты з Мінска. 34 нашых калгаснікаў ўжо адпачывалі сёлета ў санаторыях і на курортах краіны. У лістападзе — снежні паедуць яшчэ 20 чалавек. Ну, а што датычыць вытворчых паказчыкаў калгаса, у прыватнасці вытворчасці малака, рубж у 2 тысячы літраў ад каровы на-

шы жывёлаводы перавысілі ў ліпені, а ўвесь раён — да верасня.

Людзі гарадскія, якія не ведаюць усёй тонкасці і складанасці сельскага жыцця, могуць пацікавіцца: чаму, маўляў, такі круты парават, такія відавочныя змены? Адкажу: важнайшай падзеяй у лёсе нашай сельскай гаспадаркі, вяхой на шляху вёскі да многіх поспехаў быў сакавікі Пленум ЦК КПСС 1965 года. Некалькі год, якія прайшлі пасля пленума, прынеслі з сабой такія вялікія змены, што іх можна назваць, напэўна, этапам у гісторыі савецкай вёскі. Ды і сама вёска нават знешне сёння зусім не тая, што была, скажам, год дзесяць назад.

Калі заходзіць гутарка аб будаўніцтве, калгаснікі цяпер не просяць паставіць замест старой хаты новую. Яны хочуць, каб калгас дапамог ім пабудаваць дом гарадскога тыпу з усімі выгодамі. І мы заклалі ў сябе пасёлка, разлічаны на паўтары тысячы жыхароў, пабудаваны пяць васьмікватэрных двухпавярховых дамоў, два чатырохкватэрныя двухпавярховыя...

У хуткім часе ўзвядзём рад двухкватэрных катэджаў для тых, хто лічыць такое жыццё больш зручным.

Нашаму палацу культуры — яго сучаснаму выгляду, унутранага абсталявання — можа пазаздросціць любы горад. Побач з ім мы закладваем таксама сучасныя будынкі, дзе размесцяцца прадуктовы і прамтаварны магазіны, хімічэска, майстарні па рамонту бытавых прыбораў, цырульня, гасцініца, рэстаран, кафэ. Сталовая ў калгасе працуе ўжо шэсць год. У будучым годзе пачнем

будаваць музычную школу, дзіцячы сад і яслі, новую сярэднюю школу, медыцынскі пункт, стадыён, мемарыяльны комплекс у памяць аб героях Вялікай Айчыннай вайны.

Калі мы рашылі адкрыць у калгасе музычную школу, дапамагчы адабраць туды дзяцей прыехала з Брэста група педагогаў і ў іх ліку Тамара Мікалаеўна Галіцкая — загадчык фартэп'янага аддзялення Брэсцкай музычнай школы. Пасля конкурсу Тамара Мікалаеўна са здзіўленнем прызналася: «Ніколі не думала, што ў вёсцы столькі таленавітай дзетвары...» — і стала частым госцем у нас, дапамагала наладжваць вучобу.

А заслужаны дзеяч культуры Беларускай ССР Міхаіл Рыгоравіч Салапэў пераехаў у калгас і ўзначаліў школу. Цяпер у ёй вучыцца 105 дзяцей.

Я гаварыў ужо аб нашай мастацкай самадзейнасці. Заслуг і ўзнагарод у яе не менш, чым у калгаса за вытворчыя паказчыкі. Зрэшты, тут падзелу ніякага не можа быць. Сярод вядомых нашых артыстаў ёсць не менш вядомыя нашы даяркі і механізатары.

А наш універсітэт культуры... Зала палаца культуры — у ёй 520 месцаў — іншы раз не ўмяшчае ўсіх, хто хоча паслухаць лекцыю, гутарку, прыняць удзел у дыспуце.

...Думы, клопаты, мары. Цікава жыць, радасна працаваць. Я шчаслівы, што нарадзіўся ў вёсцы і магу аддаць ёй усё, чаму навучыла мяне шматскладанае, светлае і багатае наша жыццё.

Часопіс «Огонёк».

90 ДНЕЙ
НА РОДИНЕ

С. ЕРМАКОВІЧ з пляменнікам Яўстафіем — дырэктарам Радашковіцкай сярэдняй школы.

И вот я снова на Родине. Это мой второй визит за 58 лет. Первый раз я приезжал в 1966 году.

5 июня сел в гигантскую серебряную птицу ИЛ-62 и через 11 часов был в Москве. Служащий таможи, который проверял паспорта и багаж, узнав, что я приехал на Родину, поздравил меня с приездом и пожелал хорошо провести время. Несколько минут на заполнение бумаг — и мы (я, племянница из родного села и племянник из Смоленска, встретившие меня в аэропорту) в городе.

Москву сегодня не так-то легко осмотреть. Она помолодела, похорошела и неизмеримо выросла. И хотя времени у меня было немного, но все-таки объехал часть города, был на Красной площади и в Кремле.

Несколько дней гостил у племянника в Смоленске. Побывал там в трех музеях, парках, Успенском соборе. Смоленск, как и многие города Советского Союза, состоит из трех частей: старый город, новый, куда переместился центр, и «деревянный» город. Не только возле Смоленска, возле

Москвы и других больших городов за последние годы возникли дачные поселки таких масштабов, что их смело можно назвать частью города. Горожанам бесплатно отпускают небольшие (по пол-акра) участки земли, на которых они строят летние домики, разбивают сады и огороды. К участкам проложены хорошие дороги, проведена вода. Такие участки может получить любой и каждый.

В Смоленске я встретил друзей, с которыми познакомился еще в 1966 году. На третий день моего пребывания в родных местах у племянницы Нины собралось около 30 человек гостей. Стол был уставлен напитками, закусками. Один племянник играл на баяне. Гости разошлись только под утро. Каждый день меня навещали родные, и все приглашали к себе в гости. Но, как и в прошлый приезд, посетить всех мне не удалось.

Я побывал еще в Вильнюсе, Вилейке, Сморгони, Воложине, Радошковичах и Минске. О Минске мне бы хотелось написать отдельно. Это один из красивейших городов Советского Союза.

Куда бы я ни поехал, везде стройки, стройки, стройки. Строятся жилые дома, школы, библиотеки, кинотеатры, больницы, разные торговые предприятия, заводы. Исправляются старые и прокладываются новые дороги. Строят не только в городе, но и на селе.

И в первый, и во второй раз я ехал в СССР с желанием познакомиться с тем, что представляет собой моя Родина, как выглядит она после разрушительной войны. Предполагал, что трудно будет узнать землю, где недавно были одни развалины и пепелища. И действительно, я не узнал ее — моя Родина украсилась новыми городами, селениями, садами.

К сожалению, есть людишки, которые ездят в СССР специально для того, чтобы подсмотреть какой-нибудь недостаток, а потом, возвратясь в Америку, начинают вести злую пропаганду против своего народа. Эта торговля Родиной приносит им немалый доход.

Иные, близорукие во многих вопросах политики и жизни, не могут разобратся, где мелочи быта, а где главное. Один мой знакомый, побывав в своей деревне, усиленно критиковал

Штрикфельду картина нравилась; забыл даже о переводе. У Власова от долгого сидения в жестком деревянном кресле заболел зад, но уйти было невозможно; красавица отчаянно-смело лезла на лыжах с горы, внизу ее ждали двое — возлюбленный и благородный, только что приехавший супруг. Разве можно было отрывать капитана Штрикфельда из отдела пропаганды верховного командования Великой Германии от развязки...

Расстался с Штрикфельдом дружески. Напоследок Власов небрежно сказал, хотя обдумывал, как это сделать, почти весь фильм: — Если можно, раздобудьте для меня обувь русского образца... Извините, привык. Эти очень жмут...

ГЕРР ХИЛЬГЕР ПОДВОДИТ ИТОГ

Винницы немцы показать не захотели — везли с аэродрома в машине с завешенными окнами. А посмотреть на город Власову хотелось. Здесь он жил около двух лет, когда командовал 72-й стрелковой дивизией. У железнодорожного переезда стояли минут пять — пропустили громыхавший на стыках товарный состав. Власов попытался приподнять край занавески; сидящий сзади офицер, встретивший возле самолета, бесцеремонно отвел руку и плотно прижал коричневую материю.

Несколько дней держали взаперти. Кормили, давали водку, показывали кинохронику — никаких деловых разговоров. Власов попытался спросить Штрикфельда, когда закончится его затворничество, капитан только пожал плечами.

Не мог же Штрикфельд просто так, за здорово живешь, бракнуть, что в абвер, гестапо, пятое управление министерства иностранных дел, во все учреждения, имеющие отношение к разведывательным материалам, послан запрос: сообщить все, что известно о генерал-лейтенанте Власове, «родившемся в 1901 году в деревне Ломакино, Гагинского района Горьковской области (по-революционному Нижегородской губернии), окончившем духовное училище, духовную семинарию, женатого; первый раз в 1926 году на односельчанке Анне Михайловне Ворониной, второй раз в 1937 году на Юлии Семеновне Осадчей, третий раз в 1941 году на Агнессе Павловне Подмазенко, военном враче 3 ранга, в комсомоле не состоявшем, закончившем высшие стрелковые курсы «Выстрел», командовавшем до войны ротой, батальоном, полком и дивизией.

Есть сведения: особенно пошел в гору после 1937 года, долго не вступал в Коммунистическую партию, боялся, что напомнят о происхождении из кулаков, честолюбив, любит женщин (едва отправив жену Агнессу Павловну рожать, немедленно завел двух любовниц), любит деньги, замкнут, хитер, труслив, очень боится смерти.

Просим уточнить: сколько земли было у отца, кто его друзья среди советских военных, какое впечатление произвел на русских его переход на нашу сторону.

В конце запроса значилось: «Необходимо на предмет использования генерал-лейтенанта Власова в антисоветских целях».

Если бы не Штрикфельд, можно было бы сойти с ума от безделья. Капитан был мастер на все руки: хорошо, не пьянея, выпивал, забавно рассказывал анекдоты, не стеснялся даже про Геббельса: «Берлинцы знают: если в газетах сегодня белое пятно, значит, изъята очередная статья министра пропаганды». К концу второй недели, вечером, Штрикфельд, внимательно посмотрев на своего поскучневшего подопечно

го, извинился и ушел. Вернулся он поздно с двумя девицами. Девицы вели себя благопристойно, подавая руку, сделали книксен. Назвались, правда, только по имени. Одна оказалась Мура, другая Люся.

Власову понравилась Люся — среднего роста плотная брюнетка с высоким бюстом. Им овладело беспокойство, как бы Штрикфельд тоже не обратил на нее внимание. Но капитан и тут оказался любезным.

— Вы наш гость... Право выбора за вами...

Штрикфельд поставил две бутылки вина, хотел было разлить, но Власов загорюнился, подмигнув: «Уводи свою...» И сел рядом с Люськой. Она захохотала, взвизгнула:

— Значит, это ты мой жених? Ну и дылда! Потом всмотрелась, тихо спросила:

— Это не с твоим ли, милоч, портретом листовки раздавали?

— Сегодня у вас деловое свидание...

Власов надеялся, что подадут «опель-адмирал», повезут в ставку Гитлера, при разговоре с фюрером будут присутствовать высокопоставленные лица рейха, все произойдет по самому высшему разряду — не каждый же день добровольно переходят к немцам командующие армиями.

А ехать никуда не пришлось. В ту же комнату, где он сидел, капитан ввел немца в штатском.

Без всякой торжественности, даже без фашистского приветствия, которым иногда по утрам встречал его Штрикфельд, штатский деловито отрекомендовался:

— Хильгер, советник министерства иностранных дел. Сел без приглашения, словно не гость, а хозяин. Небрежно сказал:

— Я слушаю вас, генерал. Власов недоуменно посмотрел на Штрикфельда. Капитан, очевидно, в присутствии Хильгера почувствовал себя мелкой сошкой, молчал, на лице равнодушная неприступность: «Выкручивайся, как знаешь!»

— Я хотел вас послушать, господин Хильгер... Мне, собственно, говорить нечего... Я все сказал своим добровольным переходом на сторону Великой Германии. Могу только добавить, что я предлагаю свои услуги, свои знания для борьбы с коммунистами.

— Чем вызвано ваше решение?

— Убеждениями.

— Вы могли бы сообщить их, хотя бы вкратце?

— Попытаюсь.

— Я слушаю.

— Я вырос в религиозной семье. Мои родители хотели, чтобы я стал священнослужителем.

— Вы верите в бога?

— Как вам сказать...

— Сказать можно или да, или нет.

— Верю...

— Продолжайте.

— Советская власть, отделив церковь от государства, лишила церковь ее законности...

— Можно верить и без закона.

— Верить можно, но быть пастырем такой церкви трудно... Постоянные преследования.

— Я понял... Какие причины еще, кроме религиозных, побудили вас перейти к нам?

— Их много...

— Укажите хотя бы некоторые.

— Я не согласен с марксизмом-ленинизмом.

— В чем?

— Я нигде не вижу никакой классовой борьбы. Есть люди способные, трудолюбивые, экономные, настоящие хозяева, и есть ленивые, глупые, беззаботные, завистливые. Земля должна принадлежать тем, кто ее любит и умеет обрабатывать.

— Сколько земли имел ваш отец?

— Четыреста моргов...

Хильгер заглянул в записную книжку.

— Вы не преувеличиваете? Может быть, сорок?

— Возможно, я неправильно перевел русские меры в германские.

— Продолжайте.

— Земля должна принадлежать земледельцам.

— Ваши взгляды на промышленность тождественны вашим аграрным?

— В основном...

— Насколько нам известно, вы состояли в Коммунистической партии. Почему вы в нее вступили? Мы бы хотели получить от вас искренний ответ.

— Идеи коммунистов мне абсолютно чужды, более того, они мне враждебны. Но с волками жить — по-волчьи выть...

— Где гарантии, что вы не будете следовать этой мудрости?

— Честное слово офицера...

— Вы однажды, даже дважды давали честное слово: один раз, принимая присягу, второй — вступая в Коммунистическую партию...

— Я докажу делом...

— Что вы подразумеваете под «делом»?

— Борьба с коммунистами.

— Каким путем?

— Любым...

— Что бы вы хотели сделать сейчас?

— Помогать Великой Германии свалить советскую систему...

— Германские вооруженные силы справятся с этим без вашей помощи.

— Возможно... Но завоеванной страной надо управлять...

— Что вы предлагаете?

— После победы над коммунизмом Россия должна стать самостоятельным государством...

— Какие выгоды от этого получит Германия?

— К Германии должны отойти вся Украина, Прибалтика, Белоруссия, Крым... Русские земледельцы будут обеспечивать Германию про-

дуктами сельского хозяйства на льготных условиях. Совместное использование полезных ископаемых...

Хильгер впервые за всю беседу улыбнулся.

— Ваши соотечественники поддержат вашу щедрость?

Вопрос прозвучал явно иронически. Власов сделал вид, что не заметил.

— Лучше иметь одну Великобританию, нежели не иметь ничего...

Хильгер подвел итог.

— Теперь, генерал, нам ваши позиции более или менее ясны. Я доведу их до сведения. Пока все будет обсуждаться, пройдет какое-то время. Нам бы хотелось, чтобы вы, не дожидаясь ответа, провели ряд акций.

— Что я должен сделать?

Хильгер достал из портфеля плотный глянцевоый лист.

— Это проект вашего обращения к русским солдатам и офицерам. Подпишите. И еще одну подпись под вашей фотографией.

— Лучше без фотографии...

— Фотография необходима, — твердо сказал Хильгер. — Это согласовано...

— Сколько времени в моем распоряжении?

— Для чего?

— Просмотреть и отредактировать обращение.

— Зачем вам лишние хлопоты, генерал? Над ним трудились талантливые люди...

Его одобрили в отделе пропаганды верховного командования, его посмотрел герр Геббельс... Составлено неплохо. Подписали? Ну и прекрасно... Теперь я могу вас обрадовать: выполняя замысел фюрера, части 6-й армии генерал-полковника Паулюса вышли к Волге в районе Сталинграда... Капитан, слышали последнюю сводку?

— Так точно, господин советник. Северная часть Сталинграда в наших руках. Наша авиация непрерывно бомбардирует центр города, переправы через Волгу... Вечером, по всей вероятности, получим сообщение о падении Сталинграда... Серьезный успех под Новороссийском, наступление на Крымскую и Темрюк идет по плану.

— У нас отличный повод открыть бутылку шампанского, капитан! Будьте любезны, распорядитесь...

Штрикфельд выбежал иноходью, он предчувствовал, что разговор обязательно закончится шампанским — он знал этих господ из министерства иностранных дел — поговорят, пусть даже о пустяках, но потом обязательно пробки в потолок. Это у них вроде как «наследственное», поскольку сам герр Иоахим фон Риббентроп имеет прямое отношение к виноторговле.

Хильгера словно подменили: мил, любезен.

— Как это у вас, у русских: «Делу время, потехе час».

— Вы отлично говорите по-русски, господин советник.

— Ваше здоровье, господин Власов. Я долго жил в Москве, Андрей Андреевич.

— Если бы мертвые могли проклинать!

Встал бы из гроба лопатинский мужик Андрей Власов со своей старухой.

Жаден был старик! Крепко деньги любил. Всю жизнь копил. Всю жизнь землю прикупал. Обидеть мог кого угодно — близкую родню, свата, кума, коли плыла в руки и от обиды копейка-другая.

В долг давать — давал, да брать боялись, разве что по крайней необходимости — не вернешь в срок — из горла вынет, со всеми процентами, да еще и ославит. Как-то на фоминной неделе жена вместо копейки подала нищему гривенник. Ей перепутать ничего не стоило, поскольку старик ей деньги в руки почти что не давал... Догнал Власов прохожего за околицей, отобрал серебряную монету, дал семишник! И это на фоминной, когда родителей положено поминать с чистой совестью!

Или еще. В петровский пост убило молнией у Власовых корову. Все люди как люди как в этом случае поступали? Увозили подальше и зарывали поглубже, чтобы волков не соблазнять. А Власов скорее за нож, благо бежать недалеко. И прирезал мертвую-то! «Ничего, съедим!» Кабы сам со своей семьей ел! Твое дело, хоть ежей ешь! А он мясо в продажу пустил. Хорошо, что пост шел, никто не польстился на дешевку...

Жаден был старик, кого угодно мог обидеть за полущку, но если бы встал он из гроба и узнал бы, что сын его Андрей с врагами расписывает и такие разговоры ведет, — проклял бы! Хоть и не был старик для мира, для общества старателем, все больше для себя — проклял бы!

И мать бы прокляла.

Вымолили у господ бога сыночка. Родились все девчонки — одна за другой... А муж злится, орет: «Кому я дом, имущество передам? Зятьям? Мне сын требуется!» И ходили-ходили по богомолям. К Сергию Радонежскому, падали на колени перед Иверской, Казанской иконами божьей матери. Добрые люди посветовали съездить во Владимир, поклониться мощам князя Андрея Боголюбского. Попали в самый праздник святого угодника. На коленях простояли всю службу. Поклялись, что назовут сына Андреем. А муж сказал: «Бог с ним, с хозяйством! Родишь сына — отдам в попы».

Мать плакала бы, рыдала, но прокляла!

«Поди разберись, кем утвержден план моей работы. Штрикфельд говорит, что на самом верху. А как проверить, если, кроме капитана, я никого не вижу. Хильгер не показывается. Прислал на память два экземпляра моего обращения к советским войскам, внесли еще поправки, даже не показали предварительно. Много они про евреев мне подсунили, переперали... И подарок прислал — «Майн кампф» и альбом с репродукциями Дрезденской галереи. Оказывается, Сикстинская мадонна у них. Я почему-то думал, что она у папы римского...

Был советником в нашем посольстве... Удивляюсь, как это мы раньше не встретились. На приемах всегда бывало много ваших военных. Вы немецкий знаете?

— Крайне слабо... Точнее, не знаю совсем... Когда-то в семинарии проходил греческий, латынь...

— Прелестное шампанское, генерал... Ваше Абрау-Дюрсо несколько не хуже французского. Я нахожу, что ваше, особенно полусладкое, просто шедевр... Капитан, а что если мы еще бутылочку, как это по-вашему, Андрей Андреевич, по-русски: «дербалызем»?

— Если бы мертвые могли проклинать!

Встал бы из гроба лопатинский мужик Андрей Власов со своей старухой.

Жаден был старик! Крепко деньги любил. Всю жизнь копил. Всю жизнь землю прикупал. Обидеть мог кого угодно — близкую родню, свата, кума, коли плыла в руки и от обиды копейка-другая.

В долг давать — давал, да брать боялись, разве что по крайней необходимости — не вернешь в срок — из горла вынет, со всеми процентами, да еще и ославит. Как-то на фоминной неделе жена вместо копейки подала нищему гривенник. Ей перепутать ничего не стоило, поскольку старик ей деньги в руки почти что не давал... Догнал Власов прохожего за околицей, отобрал серебряную монету, дал семишник! И это на фоминной, когда родителей положено поминать с чистой совестью!

Или еще. В петровский пост убило молнией у Власовых корову. Все люди как люди как в этом случае поступали? Увозили подальше и зарывали поглубже, чтобы волков не соблазнять. А Власов скорее за нож, благо бежать недалеко. И прирезал мертвую-то! «Ничего, съедим!» Кабы сам со своей семьей ел! Твое дело, хоть ежей ешь! А он мясо в продажу пустил. Хорошо, что пост шел, никто не польстился на дешевку...

Жаден был старик, кого угодно мог обидеть за полущку, но если бы встал он из гроба и узнал бы, что сын его Андрей с врагами расписывает и такие разговоры ведет, — проклял бы! Хоть и не был старик для мира, для общества старателем, все больше для себя — проклял бы!

И мать бы прокляла.

Вымолили у господ бога сыночка. Родились все девчонки — одна за другой... А муж злится, орет: «Кому я дом, имущество передам? Зятьям? Мне сын требуется!» И ходили-ходили по богомолям. К Сергию Радонежскому, падали на колени перед Иверской, Казанской иконами божьей матери. Добрые люди посветовали съездить во Владимир, поклониться мощам князя Андрея Боголюбского. Попали в самый праздник святого угодника. На коленях простояли всю службу. Поклялись, что назовут сына Андреем. А муж сказал: «Бог с ним, с хозяйством! Родишь сына — отдам в попы».

Мать плакала бы, рыдала, но прокляла!

«Поди разберись, кем утвержден план моей работы. Штрикфельд говорит, что на самом верху. А как проверить, если, кроме капитана, я никого не вижу. Хильгер не показывается. Прислал на память два экземпляра моего обращения к советским войскам, внесли еще поправки, даже не показали предварительно. Много они про евреев мне подсунили, переперали... И подарок прислал — «Майн кампф» и альбом с репродукциями Дрезденской галереи. Оказывается, Сикстинская мадонна у них. Я почему-то думал, что она у папы римского...

Был советником в нашем посольстве... Удивляюсь, как это мы раньше не встретились. На приемах всегда бывало много ваших военных. Вы немецкий знаете?

— Крайне слабо... Точнее, не знаю совсем... Когда-то в семинарии проходил греческий, латынь...

— Прелестное шампанское, генерал... Ваше Абрау-Дюрсо несколько не хуже французского. Я нахожу, что ваше, особенно полусладкое, просто шедевр... Капитан, а что если мы еще бутылочку, как это по-вашему, Андрей Андреевич, по-русски: «дербалызем»?

— Если бы мертвые могли проклинать!

Встал бы из гроба лопатинский мужик Андрей Власов со своей старухой.

Жаден был старик! Крепко деньги любил. Всю жизнь копил. Всю жизнь землю прикупал. Обидеть мог кого угодно — близкую родню, свата, кума, коли плыла в руки и от обиды копейка-другая.

В долг давать — давал, да брать боялись, разве что по крайней необходимости — не вернешь в срок — из горла вынет, со всеми процентами, да еще и ославит. Как-то на фоминной неделе жена вместо копейки подала нищему гривенник. Ей перепутать ничего не стоило, поскольку старик ей деньги в руки почти что не давал... Догнал Власов прохожего за околицей, отобрал серебряную монету, дал семишник! И это на фоминной, когда родителей положено поминать с чистой совестью!

Или еще. В петровский пост убило молнией у Власовых корову. Все люди как люди как в этом случае поступали? Увозили подальше и зарывали поглубже, чтобы волков не соблазнять. А Власов скорее за нож, благо бежать недалеко. И прирезал мертвую-то! «Ничего, съедим!» Кабы сам со своей семьей ел! Твое дело, хоть ежей ешь! А он мясо в продажу пустил. Хорошо, что пост шел, никто не польстился на дешевку...

Жаден был старик, кого угодно мог обидеть за полущку, но если бы встал он из гроба и узнал бы, что сын его Андрей с врагами расписывает и такие разговоры ведет, — проклял бы! Хоть и не был старик для мира, для общества старателем, все больше для себя — проклял бы!

И мать бы прокляла.

Вымолили у господ бога сыночка. Родились все девчонки — одна за другой... А муж злится, орет: «Кому я дом, имущество передам? Зятьям? Мне сын требуется!» И ходили-ходили по богомолям. К Сергию Радонежскому, падали на колени перед Иверской, Казанской иконами божьей матери. Добрые люди посветовали съездить во Владимир, поклониться мощам князя Андрея Боголюбского. Попали в самый праздник святого угодника. На коленях простояли всю службу. Поклялись, что назовут сына Андреем. А муж сказал: «Бог с ним, с хозяйством! Родишь сына — отдам в попы».

Мать плакала бы, рыдала, но прокляла!

«Поди разберись, кем утвержден план моей работы. Штрикфельд говорит, что на самом верху. А как проверить, если, кроме капитана, я никого не вижу. Хильгер не показывается. Прислал на память два экземпляра моего обращения к советским войскам, внесли еще поправки, даже не показали предварительно. Много они про евреев мне подсунили, переперали... И подарок прислал — «Майн кампф» и альбом с репродукциями Дрезденской галереи. Оказывается, Сикстинская мадонна у них. Я почему-то думал, что она у папы римского...

Был советником в нашем посольстве... Удивляюсь, как это мы раньше не встретились. На приемах всегда бывало много ваших военных. Вы немецкий знаете?

— Крайне слабо... Точнее, не знаю совсем... Когда-то в семинарии проходил греческий, латынь...

— Прелестное шампанское, генерал... Ваше Абрау-Дюрсо несколько не хуже французского. Я нахожу, что ваше, особенно полусладкое, просто шедевр... Капитан, а что если мы еще бутылочку, как это по-вашему, Андрей Андреевич, по-русски: «дербалызем»?

— Если бы мертвые могли проклинать!

Встал бы из гроба лопатинский мужик Андрей Власов со своей старухой.

Жаден был старик! Крепко деньги любил. Всю жизнь копил. Всю жизнь землю прикупал. Обидеть мог кого угодно — близкую родню, свата, кума, коли плыла в руки и от обиды копейка-другая.

В долг давать — давал, да брать боялись, разве что по крайней необходимости — не вернешь в срок — из горла вынет, со всеми процентами, да еще и ославит. Как-то на фоминной неделе жена вместо копейки подала нищему гривенник. Ей перепутать ничего не стоило, поскольку старик ей деньги в руки почти что не давал... Догнал Власов прохожего за околицей, отобрал серебряную монету, дал семишник! И это на фоминной, когда родителей положено поминать с чистой совестью!

Или еще. В петровский пост убило молнией у Власовых корову. Все люди как люди как в этом случае поступали? Увозили подальше и зарывали поглубже, чтобы волков не соблазнять. А Власов скорее за нож, благо бежать недалеко. И прирезал мертвую-то! «Ничего, съедим!» Кабы сам со своей семьей ел! Твое дело, хоть ежей ешь! А он мясо в продажу пустил. Хорошо, что пост шел, никто не польстился на дешевку...

Жаден был старик, кого угодно мог обидеть за полущку, но если бы встал он из гроба и узнал бы, что сын его Андрей с врагами расписывает и такие разговоры ведет, — проклял бы! Хоть и не был старик для мира, для общества старателем, все больше для себя — проклял бы!

И мать бы прокляла.

Вымолили у господ бога сыночка. Родились все девчонки — одна за другой... А муж злится, орет: «Кому я дом, имущество передам? Зятьям? Мне сын требуется!» И ходили-ходили по богомолям. К Сергию Радонежскому, падали на колени перед Иверской, Казанской иконами божьей матери. Добрые люди посветовали съездить во Владимир, поклониться мощам князя Андрея Боголюбского. Попали в самый праздник святого угодника. На коленях простояли всю службу. Поклялись, что назовут сына Андреем. А муж сказал: «Бог с ним, с хозяйством! Родишь сына — отдам в попы».

Мать плакала бы, рыдала, но прокляла!

«Поди разберись, кем утвержден план моей работы. Штрикфельд говорит, что на самом верху. А как проверить, если, кроме капитана, я никого не вижу. Хильгер не показывается. Прислал на память два экземпляра моего обращения к советским войскам, внесли еще поправки, даже не показали предварительно. Много они про евреев мне подсунили, переперали... И подарок прислал — «Майн кампф» и альбом с репродукциями Дрезденской галереи. Оказывается, Сикстинская мадонна у них. Я почему-то думал, что она у папы римского...

Был советником в нашем посольстве... Удивляюсь, как это мы раньше не встретились. На приемах всегда бывало много ваших военных. Вы немецкий знаете?

— Крайне слабо... Точнее, не знаю совсем... Когда-то в семинарии проходил греческий, латынь...

— Прелестное шампанское, генерал... Ваше Абрау-Дюрсо несколько не хуже французского. Я нахожу, что ваше, особенно полусладкое, просто шедевр... Капитан, а что если мы еще бутылочку, как это по-вашему, Андрей Андреевич, по-русски: «дербалызем»?

— Если бы мертвые могли проклинать!

Встал бы из гроба лопатинский мужик Андрей Власов со своей старухой.

Жаден был старик! Крепко деньги любил. Всю жизнь копил. Всю жизнь землю прикупал. Обидеть мог кого угодно — близкую родню, свата, кума, коли плыла в руки и от обиды копейка-другая.

В долг давать — давал, да брать боялись, разве что по крайней необходимости — не вернешь в срок — из горла вынет, со всеми процентами, да еще и ославит. Как-то на фоминной неделе жена вместо копейки подала нищему гривенник. Ей перепутать ничего не стоило, поскольку старик ей деньги в руки почти что не давал... Догнал Власов прохожего за околицей, отобрал серебряную монету, дал семишник! И это на фоминной, когда родителей положено поминать с чистой совестью!

Или еще. В петровский пост убило молнией у Власовых корову. Все люди как люди как в этом случае поступали? Увозили подальше и зарывали поглубже, чтобы волков не соблазнять. А Власов скорее за нож, благо бежать недалеко. И прирезал мертвую-то! «Ничего, съедим!» Кабы сам со своей семьей ел! Твое дело, хоть ежей ешь! А он мясо в продажу пустил. Хорошо, что пост шел, никто не польстился на дешевку...

Жаден был старик, кого угодно мог обидеть за полущку, но если бы встал он из гроба и узнал бы, что сын его Андрей с врагами расписывает и такие разговоры ведет, — проклял бы! Хоть и не был старик для мира, для общества старателем, все больше для себя — проклял бы!

И мать бы прокляла.

Вымолили у господ бога сыночка. Родились все девчонки — одна за другой... А муж злится, орет: «Кому я дом, имущество передам? Зятьям? Мне сын требуется!» И ходили-ходили по богомолям. К Сергию Радонежскому, падали на колени перед Иверской, Казанской иконами божьей матери. Добрые люди посветовали

На іпадромы Масявы, Харкава, Кіева, Адэсы пашылаюць з Гомельскага конезавода рысакоў, якім спецыялісты назменьна даюць высокую ацэнку. Імклівыя, грацыёзныя, прыгожыя гомельскія ска-

куны усюды выклікаюць шырае захапленне. Больш за 20 год працуе тут конюхам Міхаіл ГРЫЦЭНКА і ў дасканаласці ведае сваю справу. Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ТУТ БУДЗЕ ТЭЛЕГАРАДОК

гумар

У кабінце намесніка старшыні Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па радыёвяшчанню і тэлебачанню Леонарда Касцюшкі вісіць карта Беларусі, спярэжчаная вялікімі і малымі кругамі і пункцірнымі лініямі. Гэта — перадавыя пазіцыі наступлення тэлебачання. Здаецца, яшчэ нядаўна тэлевізар быў сенсацияй. Сёння ж яго можна убачыць у дамах рабочых Прыбужжа і ў нарачанскіх рыбакоў, у паходных вагончыках гомельскіх геалагаразведчыкаў і здабытчыкаў нафты, у энергетыкаў Лукомля і ў палескіх хатах. Застаецца ўсё менш і менш месц, куды яшчэ не даходзяць хвалі тэлевізійных перадачыкаў.

— А хутка і такіх месц не застаецца, — гаворыць гаспадар кабінета. — Тэрыторыя, ахопленая тэлебачаннем, значна павялічыцца з пускам магутнага тэлецэнтра ў Калодзішчах, які зараз будзецца.

— Які ён будзе, гэты новы тэлекомплекс?

— Некалькіх мінут яздзі на аўтамашыне, і мы на чатырнаццаці кіламетры Маскоўскай шашы. Яшчэ нядаўна тут было чыстае поле, дзе зімой завіруха збірала гурбы снегу. А ў пачатку 1968 года сюды прыйшлі будаўнікі і пуста хутка пачала мяняць свой выгляд.

ЭПАРТАЖ З БУДАЎНІЦТВА НОВАГА ТЭЛЕКОМПЛЕКСУ

— Не прайшло і двух гадоў, а бачыце, колькі паспелі зрабіць, — гаворыць Л. Касцюшка. — Малайцы будаўнікі!

Так, зроблена нямала. Узведзены вялікі будынак пад апаратную, у якой размешчаць чатыры магутныя перадачыкі. Побач — капітальнае памяшканне складова тэхнічнага абсталявання, адна з трох электрападнастанцый высокай напружанасці на 35 тысяч кілавольт, жылы шасцідзсяцікватэрны дом для абслугоўваючага персаналу тэлецэнтра, заканчваецца будаўніцтва кацельнай, вядуцца работы на цеплатрасе.

Адзін з ударных аб'ектаў, на які зараз звернута асноўная ўвага, — мантаж тэлевежы. Яе ажурная металічная страла ўзнімецца на 350 метраў. Гэты гмах будучы падтрымліваць 16 таўшчэзных металічных расцяжак.

Пад фундамент вежы было вынята больш васьмі тысяч кубаметраў зямлі і ўкладзена 1200 кубаметраў маналітнага жалезабетону. Мантаж тэлевежы вядуць майстры-вышыннікі маскоўскага трэста «Стальмантажканструкцыя». Зараз ужо вырысоўваюцца контуры гіганцкай сталёвай стралы. Мантаж яе робіцца з дапамогай

арыгінальнага паўзучага крана. Ён, нібы павук, павольна паўзе ўверх, цягнуўшы за сабой сталёвае павуцінне секцый.

У сярэдзіне вежы зманціраваны ліфт, які будзе за некалькіх мінут узлятаць у паднябессе на 350-метровую вышыню. Ліфт будзе рабіць прыпынкі на пляцоўках, дзе ўстаноўлена тэхнічная апаратура.

Калі радыус «дзеяння» старой вежы — 60 кіламетраў, дык новай — 105.

Адначасова з вышыннай тэлемачтай вядзецца будаўніцтва помпавых станцый, рэзервуараў для вады.

Новы тэлецэнтр зможа перадаваць на ўсё вобласці Беларусі чатыры тэлепраграмы, у тым ліку каляровую. Пашырыцца зона ўпэўненага прыёму, палепшыцца якасць паказу.

З часам тут вырасце цэлы тэлегарадок, які злучыцца з адміністрацыйна-рэдакцыйным комплексам і новай тэле-студыяй у раёне абсерваторыі. Пад гэтае будаўніцтва ўжо выдзелены пяцігектарны масіў.

Касцюшка разгортвае папку генеральнага плана, і мы пачынаем новую цікавую экскурсію.

У васемнаццаціпавярховым корпусе комплексу размешча-

ца рэдакцыйныя кабінеты, рэжысёрскія і акцёрскія пакоі, памяшканні для рэпетыцый, праглядаў тэле- і кінафільмаў, канферэнц-зала. У іншых будынках — фільматэка і фільмасховішча, пакоі гуказапісу, бутафорскія, сталярныя і іншыя майстэрні і дапаможныя службы. У памяшканнях будзе кандыцыянавае паветра, аўтаматычная тэлефонная сувязь. У студыях знойдуць шырокае прымяненне аўтаматыка і тэле механіка.

— Калі зараз у нас ёсць два студыйныя памяшканні плошчай у 300 і 96 кв. метраў, — гаворыць Л. Касцюшка, — дык у новым комплексе прадуладжаны чатыры студыі — дзве па 600 і дзве па 300 кв. метраў з усімі неабходнымі дапаможнымі службамі. Так што практычна ў такіх умовах можна будзе ставіць спектаклі з любой колькасцю спецыяльных асоб, выступаць любому хору, ансамблю... Адна са студый прызначаецца спецыяльна для каляровага тэлебачання.

З уводам у дзеянне комплексу Мінск зможа прымаць і рэтрансляваць тэлепраграмы з Масквы, Ленінграда, Кіева, Прыбалтыкі, а таксама з Брэста, Гродна, Гомеля, Віцебска і іншых гарадоў для тэлеглядачоў усёй рэспублікі.

І. СУЧКОУ.

ЗНАХОДКА Ў ГОРАДЗЕ ЦЮЛІ

Горад Цюль, які раскінуўся ў гарах Цэнтральнага масіву, не карыстаецца асаблівай увагай замежных турыстаў. А дарэмна! Маляўнічы горны пейзаж, гатычны сабор XII—XIV стагоддзяў, багаты археалагічны музей — усё гэта варта ўвагі дапытлівага чалавека.

Але для мяне самай дарагой выдатнасцю аказваўся ліст старой, кранутай жаўцізнай белай паперы плошчай у паўтара квадратных метра...

Дэпартамент Карээ, галоўным горадам якога з'яўляецца Цюль, у гады гітлераўскай акупацыі Францыі быў адным з цэнтраў Супраціўлення. Два батальёны партызан, якія налічвалі 1500 байцоў, у тым ліку 200 савецкіх грамадзян, дзейнічалі ў гэтых мясцінах.

— У нас, — гаворыць сакратар мясцовай федэрацыі Французскай Камуністычнай партыі таварыш П'ер Браншэр, — захоўваецца архіў таго часу. У ім ёсць сёе-тое цікавае і для нас, савецкіх людзей...

Дастаўшы з шафы дзве тоўстыя запыленыя папкі, таварыш Браншэр знайшоў у іх складзены ўчацвёра ліст белай паперы і, працягнуўшы яго мне, сказаў:

— Гэта унікальны дакумент. Насценная газета другога ўзводу рускай роты...

Я разгарнуў ліст — сапраўды, насценная газета. У яе баявая назва: «Паб'ём ворага!» Нумар быў выпушчаны ў верасні 1944 года ў сувязі з набліжэннем 27-й гадавіны Вялікага

Кастрычніка. Аб гэтым сведчыць і перадавы артыкул: «Заваёў Кастрычніка не перамагчы!» Заканчваецца ён такімі словамі: «Вайна яшчэ не скончана, фашызм яшчэ не дабіты, ён знаходзіцца ў перадсмяротных сутаргах. Наша задача дабіць ворага на яго ж зямлі!»

З хваляваннем прачытаў я заметку, напісаную нейкім рускім эмігрантам, які не паставіў пад ёй свайго подпісу, хоць, мне здаецца, ён меў права гэта зрабіць:

«У свой час я быў ворагам Савецкай улады. Не разумеючы сутнасці бальшавізму, я змагаўся супраць яго. Але бальшавізм аказаўся мацней за царызм. Па загаду белых афіцэраў я пакінуў Радзіму і правёў свае лепшыя гады сярод чужых мне людзей і на сваіх плячах зазнаў усе нягоды капіталістычнага ярма. І толькі цяпер я зразумеў, што такое Савецкая ўлада. Калі Францыя была акупіравана фашыстамі, я, нягледзячы на старасць, пайшоў у партызанскі атрад. І вось, сустрэўшыся з вамі, мае дарагія рускія браты, я знайшоў шлях на Радзіму. Разам з вамі я вярнуся на Радзіму чырвонаармейцам».

Я спытаў П'ера Браншэра, ці не змог бы ён даць мне газету для перасылкі ў Маскву. Ён адказаў:

— Не магу: гэтыя дакументы дарагія і нам як сведчанне дружбы двух нашых народаў.

Ю. БАЧКАРОУ,
АДН.

У маляўнічым месцы на 54-м кіламетры ад Мінска па Лагойскаму шасэ размешчана кафэ «Партызанскі бор». Першы паверх яго займае бар. Тут вам прапануюць халодныя закускі, а таксама фірменны мядовы квас, морс. На другім паверсе — кафэ. Наведвальнікі застаюцца задаволены ўтульнай абстаноўкай і смачнымі разнастайнымі стравамі.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

— Вінішую цябе, тата! Ты самы ішчаслівы з бацькоў у нашым класе!

— Чым жа ты мяне парадуюеш, сыноч?

— Усім бацькам давадзецца траціцца на новыя падручнікі, а табе — не! Я застаўся на другі год!

— Значыць, вы хочаце жаніцца на майй дачцы?

— Так, сэр!

— А ці зможаце вы даць ёй развод на тых умовах, да якіх яна прызвычалася? Вы падумалі аб гэтым?

Калі ў мужчыны парванае паліто, а на пінжаку засталася палова гузікаў, яму трэба зрабіць адно з двух: або жаніцца, або развесціся.

Навабранец унтэр-афіцэру, які выдае абмундзіраванне:

— Гэта форма вялікая мне. Я падобны на пугала.

— Салдат павінен наводзіць страх на ворага.

— А ты?

— А я пайду ў процілеглы бок, пагляджу, адкуль ён выйшаў.

— Два паляўнічыя наткнуліся на свежыя сляды льва.

— Ідзі паглядзі, куды ён пайшоў, — сказаў першы.

— А ты?

— А я пайду ў процілеглы бок, пагляджу, адкуль ён выйшаў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31,

6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.